

VIDES PĀRSKATS

**Litenes pagasta teritorijas
plānojumam (2008.-2020.)**

Vides pārskats

Litenes pagasta teritorijas plānojumam (2008. – 2020.)

Izpildītājs: Latvijas Hidroekoloģijas institūts
Reģ. Nr. 90002129621
Adrese – Daugavgrīvas iela 8,
LV-1048, Rīga

Pasūtītājs: Litenes pagasta padome
Reģ. Nr. 9000025821
Adrese – Pagastnams,
LV – 4405, Litene

Latvijas Hidroekoloģijas institūta
Direktors:

Juris Aigars

Z.V.

Projekta vadītāja:

Solvita Strāķe

Rīga, 2009. gada februāris

Anotācija

Litenes pagasta teritorijas plānojums izstrādāts laika posmam no 2008. līdz 2020. gadam un tas ietver teritorijas pašreizējā stāvokļa aprakstu, telpiskās attīstības pamatnostādnes, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus, kā arī detalizētu kartogrāfisko materiālu.

Litenes pagasta teritorijas plānojuma izstrāde uzsākta pamatojoties uz LR likumu „Teritorijas attīstības plānošanas likums” (22.05.2002.) un LR Ministru kabineta noteikumiem Nr. 883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” (19.10.2004.). Litenes pagasta teritorijas plānojums izstrādāts pamatojoties uz 2006. gada 24. februāra lēmumu „Par Litenes pagasta teritoriālplānojuma izstrādi” (protokols Nr. 2.2 p.) un pagasta padomes 2008. gada 29. februāra sēdes apstiprināto darba uzdevumu „Par darba uzdevuma Litenes pagasta teritorijas plānojuma izstrādei apstiprināšanu” (protokols Nr. 3.9 p.).

Atbilstoši spēkā esošajiem normatīviem, izstrādājot plānošanas dokumentu, nepieciešams veikt stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, kas analizētu plānoto darbību ietekmi uz vidi nākotnē. Vides pārskata izstrādes nepieciešamību un kārtību nosaka likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (30.10.1998.) un Ministru kabineta 23.03.2004. noteikumi Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Vides pārskata sagatavošanā ņemtas vērā Latvijas starptautiskās saistības vides jomās, aktuālie vides politikas dokumenti un Latvijas Republikā spēkā esošie normatīvie akti.

Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) stratēģiskās ietekmes uz vidi vides pārskatā analizēts vides stāvoklis un problēmas Litenes pagastā un teritorijas plānojuma nozīme minēto problēmu risināšanā. Īpaša uzmanība tiek pievērsta pagastā esošās bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un to plānotajai izmantošanai.

Saturs

1. Pamatinformācija.....	5
2. Litenes pagasta teritorijas plānojuma vides pārskata programma	7
3. Vides pārskata izstrādāšanas pamatprincipi un procedūra	9
4. Teritorijas plānojuma pamatnostādnes	9
4.1. Teritorijas plānojuma galvenie mērķi.....	9
4.2. Satura izklāsts.....	10
4.3. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem.....	11
5. Vides aizsardzības mērķu integrēšana teritorijas plānojumā.....	12
5.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi.....	12
5.2. Nacionālie vides aizsardzības mērķi un to integrēšana pagasta teritorijas plānojumā.....	14
6. Patreizējā vides stāvokļa raksturojums.....	17
6.1. Atmosfēras gaisa kvalitāte.....	17
6.2. Virszemes un pazemes ūdens kvalitāte	18
6.3. Dzeramā ūdens kvalitāte.....	21
6.4. Atkritumu daudzums, raksturojums un to apsaimniekošana	22
6.5. Potenciāli piesārņoto teritoriju raksturojums un izvietojums.....	23
6.6. Teritorijas bioloģiskā daudzveidība un tās aizsardzība	23
6.7. Kultūrvēsturiskie objekti, to raksturojums un kultūrvēsturiskās vietas aizsardzība.....	26
6.8. Potenciālie riska objekti un teritorijas un to izvietojums	30
6.9. Derīgie izrakteņi	31
6.10. Lauksaimniecības teritorijas	32
7. Vides stāvokļa vērtējums teritorijās, ko plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt	33
7.1. notekūdeņu attīrīšanas iekārtu stāvoklis Litenes ciemā.....	33
7.2. degradētās teritorijas Litenes pagastā	33
7.3. NATURA 2000 teritorijas „Sitas un Pededzes paliene” un „Mugurves pļavas”	34
8. Teritorijas plānojumā paredzēto darbību ietekme uz vidi	34
8.1. Tiešās un netiešās ietekmes	34
8.2. Īslaicīgās un ilglaicīgās ietekmes	36
8.3. Summārās ietekmes	36
9. Ietekmes uz vidi samazināšana.....	36
9.1. Pašvaldības vides politika un vides aizsardzības normatīvi	36
9.2. Teritorijas plānojumā iestrādātās prasības ietekmes uz vidi minimizēšanai	37
10. Kompensēšanas pasākumi	39
11. Pārrobežu ietekme	39
12. Plānošanas dokumentā piedāvāto rīcību un iespējamo zemes izmantošanas alternatīvu pamatojums.....	40
13. Priekšlikumi teritorijas plānojuma īstenošanas monitoringam.....	40
14. Kopsavilkums	41
15. Sabiedrības līdzdalība un rezultāti.....	43
16. Pārskats par Vides pārraudzības valsts biroja rekomendācijām	47
Izmantotā literatūra.....	47

1. Pamatinformācija

Plānošanas dokumenta nosaukums	Litenes pagasta teritorijas plānojums
Pašvaldība	Litenes pagasta padome
Rajons	Gulbenes rajons
Iedzīvotāju skaits pašvaldībā	1254
Pašvaldības administratīvais centrs	Litene
Teritorijas lielums	127 km ²
Pieguļošās administratīvās teritorijas	<ul style="list-style-type: none"> • Jaunannas pag. • Kubuļu pag. • Stradu pag. • Stāmerienas pag. • Rugāju pag.
Nozīmīgākie autoceļi	<p>1.šķiras:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gulbene – Balvi – Viļaka – Krievijas rob. (P35) • Litene – Alūksne (P43) <p>2.šķiras:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Auguliena - Beļava – Litene (417) • Pievedceļš Litenei (V422) • Pievedceļš Litenes stacijai (V423)
Apdzīvotās vietas	<p>Ciemi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Litene <p>Lielākās apdzīvotās vietas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atpūtas • Aurova • Fabrikas • Kordona • Lešķi • Silava • Silenieki • Skujenieki • Zāģernieki
Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas	<p>Valsts nozīmes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dabas liegums “Sitas un Pededzes paliene” (NATURA 2000 teritorija) • Dabas liegums “Mugurves pļavas” (NATURA 2000 teritorija)
Pagasta teritorijas plānojuma izstrādātājs	Litenes pagasta padome
Pagasta teritorijas plānojuma izstrādē un informācijas iegūšanā iesaistītās institūcijas	<ul style="list-style-type: none"> • LR Vides ministrijas Vides aizsardzības departaments • LR Vides ministrijas Vides pārraudzības valsts birojs • Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra • Dabas aizsardzības pārvalde • LR VZD Vidzemes reģionālā nodaļa

	<ul style="list-style-type: none"> • LR Zemkopības ministrijas Lauku atbalsta dienesta Ziemeļaustrumu reģionālās lauksaimniecības pārvaldes Gulbenes nodaļa • Gulbenes rajona padome • Litenes pagasta padome • Madonas reģionālā vides pārvalde • LU Bioloģijas fakultāte • LU Ģeogrāfijas fakultāte • AS „Latvijas gāze” • Valsts akciju sabiedrība „LATVENERGO” • SIA „Lattelekom”
Institūcijas un organizācijas, kam nosūtīts vides pārskats	<ul style="list-style-type: none"> • Dabas aizsardzības pārvalde • Madonas reģionālā vides pārvalde • Gulbenes rajona padome • LR Vides ministrijas Vides pārraudzības valsts birojs • Vidzemes attīstības aģentūra

2. Litenes pagasta teritorijas plānojuma vides pārskata programma

Gulbenes rajona Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) vides pārskata programma izstrādāta saskaņā ar likumiem „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un „Teritorijas plānošanas likumu”, Ministru kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (2004.03.23.), Ministru kabineta noteikumiem Nr. 883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” (2004.10.19.) un Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts biroja 2007. gada 30. marta lēmumu Nr. 27/p „Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu”.

Objekta raksturojums

Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma objekts ir Gulbenes rajona Litenes pagasta teritorijas plānojums (2008. – 2020.). Litenes pagasta teritorijas plānojumu (2008. – 2020.) veido šādi dokumenti:

1. paskaidrojuma raksts;
2. teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi;
3. grafiskā daļa (kartogrāfiskā daļa);
4. pārskats par teritorijas plānojuma izstrādi.

Litenes pagasta teritorijas plānojums (2008. – 2020.) tiks pieņemts Litenes pagasta padomē pašvaldības saistošo noteikumu veidā.

Izstrādājamā Litenes pagasta teritorijas plānojumā (2008. – 2020.) tiks noteikta pagasta teritorijas plānotā un atļautā izmantošana un apbūves noteikumi. Vides pārskata izstrādāšana notiek paralēli ar Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) 1. redakcijas sagatavošanu, apvienojot dokumentu sabiedriskās apspriešanas procesu. Vides pārskatā sagatavotā informācija par esošo situāciju vides jomā tiek iekļauta teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā.

Vides pārskata sagatavošana

Vides pārskats jā sagatavo atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (2004.03.23.) un šīs programmas prasībām. Vides pārskata projekts jā sagatavo četros eksemplāros. Vides pārskats pa vienam eksemplāram jā iesniedz izvērtēšanai Madonas reģionālajā vides pārvaldei, Dabas aizsardzības pārvaldei, Vidzemes attīstības aģentūrai un Gulbenes rajona padomei.

Vides pārskata izstrādātajam jā iepazīstina ar vides pārskata projektu profesionālās asociācijas un nevalstiskās vides organizācijas un jā noorganizē viena sanāksme, kurā ar vides pārskata projektu tiktu iepazīstināta sabiedrība. Vides pārskata izstrādātajiem ir jā sagatavo populārzinātnisks vides pārskata kopsavilkums iedzīvotājiem pēc iespējas, nelietojot tajā specifiskus tehniskos aprakstus un terminus. Minētais materiāls jā izvietoj iedzīvotājiem pieejamās vietā Litenes pagasta padomē.

Vides pārskatā iekļaujamā informācija.

1. Vides pārskata sagatavošanas procedūras apraksts, informācija par iesaistītajām institūcijām, sabiedrības līdzdalību un rezultātiem.

2. Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) mērķu un rīcību atbilstība starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem, kas saistīti ar ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu.
3. Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) mērķu un rīcību atbilstība citiem plānošanas un vides aizsardzības dokumentiem (Nacionālajiem attīstības plāniem, reģiona attīstības plāniem, Nacionālajam vides aizsardzības politikas plānam, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam 2003. – 2012. gadam, Bioloģiskās daudzveidības nacionālajai programmai).
4. Litenes pagasta esošais vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots:
  - 4.1. Atmosfēras gaisa kvalitāte;
  - 4.2. Virszemes un pazemes ūdens kvalitāte;
  - 4.3. Dzeramā ūdens kvalitāte;
  - 4.4. Degradēto un potenciāli piesārņoto teritoriju raksturojums un izvietojums;
  - 4.5. Atkritumu daudzums, raksturojums un to apsaimniekošana;
  - 4.6. Teritorijas bioloģiskā daudzveidība un tās aizsardzība;
  - 4.7. Kultūrvēsturiskie objekti, to raksturojums un kultūrvēsturiskās vides aizsardzība;
  - 4.8. Potenciālie riska objekti un teritorijas un to izvietojums.
5. Vides stāvokļa vērtējums teritorijās – Litenes ciemā, ko plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt.
6. Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas, to raksturojums un vērtējums.
  - 6.1. notekūdeņu attīrīšanas iekārtu stāvoklis;
  - 6.2. degradētās teritorijas Litenes pagastā;
  - 6.3. NATURA 2000 teritorijas - Dabas liegums “Sitas un Pededzes paliene”, Dabas liegums “Mugurves pļavas”.
  - 6.4. kultūrvēsturiskie objekti un teritorijas.
7. Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) paredzēto rīcību un teritorijas izmantošanas un to alternatīvu būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums, tanī skaitā, ņemot vērā tiešo, netiešo un sekundāro ietekmi, paredzētās darbības un citu darbību savstarpējo un kopējo ietekmi, īstermiņa, vidēji ilgu un ilglaicīgu ietekmi, kā arī pastāvīgo pozitīvo un negatīvo ietekmi. Novērtējumam jāietver ietekme uz cilvēkiem, viņu veselību, materiālajām vērtībām, kultūras, arhitektūras un arheoloģisko mantojumu, dabas un ainavas daudzveidību, augsnes kvalitāti, ūdens kvalitāti, gaisa kvalitāti un klimatiskajiem faktoriem.
8. Priekšlikumi risinājumiem, lai novērstu vai samazinātu Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) paredzēto darbību negatīvo ietekmi uz vidi.
9. Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) paredzēto rīcību vai zemes izmantošanas alternatīvu izvēles pamatojums.
10. Priekšlikumi monitoringam Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) paredzētajām rīcībām un to īstenošanai.

3. Vides pārskata izstrādāšanas pamatprincipi un procedūra

Gulbenes rajona Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) vides pārskats izstrādāts atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (2004.03.23.). Vides pārskats sagatavots, analizējot pagasta teritorijas plānojuma atbilstību vides aizsardzības saistošo noteikumu prasībām un pagasta teritorijas plānojuma izstrādē un informācijas iegūšanā iesaistīto institūciju nosacījumiem. Vides pārskats izstrādāts, balstoties uz pagasta teritorijas plānojuma dokumentos ievietoto informāciju par pagasta dabas apstākļiem, vides kvalitāti un attīstības iespējām, kā arī konsultējoties ar dabas aizsardzības speciālistiem, kuri veikuši īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādāšanu. Pagasta teritorijas plānojumā ievietotā informācija par vides kvalitāti un nozīmīgākajām vides problēmām ir pietiekama, kas kopumā dod iespēju novērtēt vides stāvokli pagastā. Papildus minētajai informācijai vides pārskata sagatavošanā tika izmantoti nacionālo monitoringu dati un potenciālās vides problēmas apsektas uz vietas.

Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (2004.03.23.) prasībām Lienas pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) vides pārskata sabiedriskā apspriešana notiek Litenes pagasta padomē laikā no 2008. gada 1. novembra līdz 15. decembrim. Sabiedriskās apspriešanas sanāksme notiek Litenes pagasta padomes Pagastnamā 2008. gada 28. novembrī plkst. 13:00. Informācija par minēto pasākumu ievietota laikrakstos „Latvijas Vēstnesis” un „Dzirkstele”. Vides pārskats un Litenes pagasta teritorijas plānojums (2008.-2020.) ievietots Gulbenes rajona padomes mājas lapā www.gulbene.lv. Vides pārskats atzinuma sniegšanai nosūtīts Dabas aizsardzības pārvaldei, Valsts vides dienesta Madonas reģionālajai pārvaldei, Vidzemes attīstības aģentūrai un Gulbenes rajona padomei.

4. Teritorijas plānojuma pamatnostādnes

Litenes pagasta teritorijas plānojums (2008. – 2020.) ir Litenes pagasta administratīvās teritorijas plānojums, kurā attēlota teritorijas pašreizējā izmantošana, noteikta plānotā (atļautā) izmantošana.

Litenes pagasta teritorijas plānojums izstrādāts pamatojoties uz 2006. gada 24. februāra lēmumu „Par Litenes pagasta teritoriālplānojuma izstrādi” (protokols Nr. 2.2 p.) un pagasta padomes 2008. gada 29. februāra sēdes apstiprināto darba uzdevumu „Par darba uzdevuma Litenes pagasta teritorijas plānojuma izstrādei apstiprināšanu” (protokols Nr. 3.9 p.). Litenes pagasta teritorijas plānojuma izstrādāšana uzsākta saskaņā ar Latvijas Republikas likumu "Teritorijas plānošanas likums" (22.05.2002.) un pamatojoties uz Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem (Nr. 883.) "Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi" (19.10.2004).

4.1. Teritorijas plānojuma galvenie mērķi

Teritorijas plānojuma mērķi izriet no Litenes pagasta teritorijas attīstības mērķa – nodrošināt iedzīvotājus ar atbilstošiem dzīves un darba apstākļiem sakārtotā, drošā un veselīgā vidē.

Teritorijas plānojuma galvenie mērķi:

- nodrošināt Litenes pagasta teritorijas racionālu izmantošanu, kas veicinātu līdzsvarotu pagasta ekonomisko attīstību un saglabātu vidi atbilstoši valsts un pašvaldības ilgtermiņa prioritātēm;

- veicināt kvalitatīvas dzīves vides veidošanos Litenes pagasta iedzīvotājiem un sabiedrībai kopumā;
- garantēt zemes īpašnieku un lietotāju tiesības izmantot un attīstīt savu īpašumu vai lietošanā nodoto zemi saskaņā ar teritorijas plānojuma nosacījumiem;
- nodrošināt sabiedrībai informācijas iegūšanu, izteikt savu viedokli un piedalīties teritoriju plānojuma izstrādāšanas procesā.

Izstrādājot teritorijas plānojumu ņemti vērā nacionālā, plānošanas reģiona un rajona pašvaldības līmeņa plānošanas dokumenti un pamatnostādnes, kā arī vides aizsardzības institūciju viedokļi.

Ievērojamu daļu Litenes pagasta teritorijas aizņem valsts nozīmes un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (Dabas liegums “Sitas un Pededzes paliene”, dabas liegums “Mugurves pļavas”), līdz ar to viens no nozīmīgākajiem uzdevumiem, izstrādājot Litenes pagasta teritorijas plānojumu, ir sabalansēt pagasta ekonomisko un infrastruktūras attīstību ar nepieciešamību saglabāt minētās dabas teritorijas.

4.2. Satura izklāsts

Litenes pagasta teritorijas plānojums tiek izstrādāts laika periodam no 2008. līdz 2020. gadam, to plānots pabeigt un apstiprināt 2009. gada martā. Plānojumu izstrādā Litenes pagasta padome, piesaistot Gulbenes rajona padomes speciālistus. Litenes pagasta teritorijas plānojums ir sagatavots balstoties uz pašvaldības rīcībā esošo informāciju, valsts institūcijās pieejamās informācijas, kā arī valsts un pašvaldības iestāžu speciālistu viedokļiem.

Plānojuma izstrādei analizēta pieejamā kartogrāfiskā un dokumentālā informācija par Litenes pagastu kopumā, kā arī par atsevišķām tā teritorijām.

Litenes pagasta teritorijas plānojums sastāv no sekojošām daļām:

- Paskaidrojuma raksts, kas ietver sešas nodaļas:
  - 1.nodaļa – „Plānošanas situācija”
  - 2.nodaļa – „Teritorijas plānojuma saturs, juridiskais statuss un pielietojums”
  - 3.nodaļa - „Teritorijas plānojuma izstrādāšanas pamatprincipi”
  - 4.nodaļa – „Teritorijas attīstības pamatnostādnes”, t.sk. teritorijas vērtības un attīstības vīzija
  - 5.nodaļa – „Teritorijas pašreizējās izmantošanas apraksts”, ietverot teritorijas resursu, vides kvalitātes, infrastruktūras nodrošinājuma, ekonomisko aktivitāšu un citu aspektu raksturojumu, turpmākās attīstības priekšnoteikumus
  - 6.nodaļa – „Teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas risinājumi un to pamatojumus”;
- Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi, kas ietver deviņas nodaļas:
  - 1.nodaļa „Vispārīgie noteikumi”,
  - 2.nodaļa „Noteikumi visai pagasta teritorijai”,
  - 3.nodaļa „Atsevišķu teritorijas daļu (funkcionālo zonu) izmantošanas un apbūves noteikumi”,
  - 4.nodaļa „Aizsargjoslas”,

-
- 5.nodaļa” Kultūras mantojuma aizsardzība”,
  - 6.nodaļa „Būvtiesību īstenošanas kārtība Litenes pagastā”,
  - 7.nodaļa „Teritorijas plānojuma grozīšanas kārtība”,
  - 8.nodaļa „Spēkā esošo detālplānojumu saraksts”,
  - 9.nodaļa „Teritorijas apdzīvojuma struktūras attīstība”.

”Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos” ir ietverti detalizēti nosacījumi un prasības teritorijas izmantošanai, t.sk. nekustamo īpašumu sadalīšanai (vai apvienošanai), piekļūšanai, apbūvei un labiekārtošanai (apbūves blīvuma un intensitātes parametri, prasības infrastruktūras nodrošinājumam u.c.) saskaņā ar MK noteikumu Nr. 883 (19.10.2004.) „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” 25.punkta prasībām. Nosacījumu izstrādē ņemti vērā spēkā esošie normatīvie akti, valsts institūciju nosacījumi un augstākstāvošos plānošanas dokumentos paustās prasības.

- Grafiskā daļa - kartes:
  - 1.karte „Litenes pagasta teritorijas vienkāršotā topogrāfiskā karte”
  - 2.karte „Litenes pagasta teritorijas pašreizējā izmantošana”,
  - 3.karte „Litenes pagasta teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana”,
  - 4.karte „Litenes ciema pašreizējā izmantošana”,
  - 5.karte „Litenes ciema plānotā (atļautā) izmantošana”,

Teritorijas plānojuma grafiskā daļa veidota mērogā 1: 10 000 (Litenes ciems – mērogā 1: 4000 ar mēroga 1: 10 000 noteiktību), LKS - 92 sistēmā, analogā un digitālā veidā. Teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas kartē ietverta informācija par plānoto zemes lietojumu, apbūvi, infrastruktūras nodrošinājumu atbilstoši kartes mēroga (1 cm uz kartes – 100 m dabā) detalizācijas iespējām, kā arī ietverta kadastra informācija (zemes īpašumu robežas), aprobežojumi (aizsargjoslas) un plānotās (atļautās) izmantošanas zonējums.

- Pārskats par Litenes pagasta teritorijas plānojuma sagatavošanu.

4.3. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Litenes pagasta teritorijas plānojums izstrādāts ievērojot nacionālos tiesību aktus, Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programmu (2002. gads), Vidzemes reģiona telpiskās struktūras plānu (2004. gads), Gulbenes rajona teritorijas plānojuma ieteikumus (2002. gads), Litenes pagasta attīstības programmu (1998. gads), dabas lieguma „Sitas un Pededzes paliena” (2006. gads) dabas aizsardzības plānu un dabas lieguma „Mugurves pļavas” (2006. gads) dabas aizsardzības plānu.

5. Vides aizsardzības mērķu integrēšana teritorijas plānojumā

5.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi

Starptautiskos mērķus vides aizsardzībā, kas saistoši arī Latvijai, nosaka starpvalstu konvencijas un Eiropas Savienības direktīvas. Svarīgākās konvencijas:

Konvencijas par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību – Bernes konvencijas (1979.) mērķi ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība. Īpaši uzsverot apdraudēto un izzūdošo sugu aizsardzību. Bernes konvencija Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu „Par 1979. gada Bernes Konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu” (17.12.1996.).

Konvencija par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi – Ramsāres konvencija (1971.) definē mitrājus un ūdensputnus. Šīs konvencijas izpratnē ar mitrājiem saprotam palienes, zāļu un kūdras purvus vai ūdeņu platības - dabiskas vai mākslīgas, pastāvīgas vai pārplūstošas, kurās ir stāvošs vai tekošs ūdens, saldūdens, iesālš vai sāļš ūdens, t.sk. jūras akvatorijas, kuru dziļums bēguma laikā nepārsniedz 6 metrus. Konvencijas izpratnē ūdensputni ir putni, kuri ekoloģiski ir atkarīgi no mitrājiem, tāpēc nepieciešama to aizsardzība.

Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību – UNESCO konvencija (1972.) definē jēdzienu „dabas mantojums”:

- dabas pieminekļi – fizikāli vai bioloģiskie veidojumi vai šādu veidojumu grupas ar īpašu, universālu estētisku vai zinātnisku vērtību;

- ģeoloģiski vai fizioģeogrāfiski veidojumi un stingri noteiktas zonas, kas ir kādas apdraudētas augu vai dzīvnieku sugas dzīves vieta, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no zinātnes vai saglabāšanas viedokļa;

- dabas teritorijas, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no zinātnes, saglabāšanas vai dabas skaistuma viedokļa.

Valsts pienākums ir nodrošināt kultūras un dabas mantojuma un, kas atrodas tās teritorijā, identifikāciju, aizsardzību, konservāciju, popularizāciju un nodošanu nākamajām paaudzēm. Tādēļ maksimāli jāizmanto esošie valsts resursi un nepieciešamības gadījumā izmantojot starptautisko, tajā skaitā jebkuru tai pieejamo finansiālo, māksliniecisko, zinātnisko un tehnisko palīdzību.

Lai nodrošinātu pēc iespējas efektīvāku kultūras un dabas mantojuma aizsardzību, konservāciju un popularizāciju, šīs konvencijas dalībvalstis iespēju robežās un atbilstoši katras valsts apstākļiem centīsies:

- īstenot atbilstošu politiku, kuras mērķis būtu piešķirt kultūras un dabas mantojumam zināmas funkcijas sabiedrības dzīvē, kā arī iekļaut šī mantojuma aizsardzību plānošanas programmās;

- izveidot, ja tādu nav, vienu vai vairākus kultūras un dabas mantojuma aizsardzības, konservācijas un popularizēšanas dienestus ar atbilstošu personālu un līdzekļiem;

- attīstīt zinātniskos un tehniskos pētījumus, lai valsts spētu novērtēt un novērst kultūras un dabas mantojumam draudošās briesmas;
- veikt atbilstošus juridiskus, zinātniskus, tehniskus, administratīvus un finanšu pasākumus, lai atklātu, aizsargātu, konservētu, popularizētu un atjaunotu šo mantojumu;
- atbalstīt nacionālo un reģionālo centru izveidošanu un attīstību, kas sagatavo speciālistus kultūras un dabas mantojuma saglabāšanas jomās un veicina attiecīgus zinātniskos pētījumus.

Konvencijas par bioloģisko daudzveidību – *Riodežaneiro konvencijas* (1992.) uzdevumi ir, kas veicami saskaņā ar tajā ietvertajiem atbilstošajiem nosacījumiem, ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana un godīga līdztiesīga ģenētisko resursu patērēšanā iegūto labumu sadale, ietverot gan pienācīgu pieeju ģenētiskajiem resursiem, gan atbilstošu tehnoloģiju nodošanu, ņemot vērā visas tiesības uz šiem resursiem un tehnoloģijām, gan pienācīgu finansēšanu.

Saskaņā ar šo konvenciju dalībvalstis apņemas:

- izstrādāt vai pielāgot jau esošās valstiskās stratēģijas, plānus vai programmas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un tās ilgtspējīgai izmantošanai, kurās noteikti jāatspoguļo šajā konvencijā izvirzītie uzdevumi, kuri attiecas uz konkrēto līgumslēdzēju pusi;
- iekļaut iespēju un vajadzību robežās bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un dzīvās dabas ilgtspējīgu izmantošanu atbilstošos nozaru un starpnozaru plānos, programmās un politikā.

Konvencijas par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību – *Bonnas konvencijas* (1979.) mērķis ir aizsargāt migrējošās savvaļas dzīvnieku sugas visā to areālā. Konvencijas dalībvalstīm ir jāveic pasākumi, lai saglabātu apdraudēto migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu nepieciešamos biotopus un, ja nepieciešams, tos atjaunotu, kā arī, pēc iespējas jācenšas novērst to darbību vai traucējumu sekas, kas nopietni apgrūtina vai pat aizkavē migrācijas.

Konvencijā iekļautas arī tās migrējošās sugas, kurām ir nelabvēlīgs aizsardzības statuss un kuru aizsardzībai un apsaimniekošanai ir nepieciešama papildu vienošanās, kā arī tās sugas, kuru aizsardzībai statusu varētu ievērojami uzlabot starptautiskā sadarbība.

Bonnas konvencija Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu „Par 1979. gada Bonnas Konvenciju par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību” (11.03.1999.).

Eiropas Padomes direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes, savvaļas faunu un floru dalībvalstu teritorijā. Pasākumi direktīvas ietvaros tiek izstrādāti ar mērķi saglabāt un atjaunot Eiropas kopienai nozīmīgas dabiskās dzīvotnes, savvaļas floru un faunu. Direktīva ir pamatā aizsargājamo teritoriju tīkla *Natura 2000* izveidošanai, kas nodrošina Eiropai nozīmīgo dabisko dzīvotņu veidu saglabāšanu un atjaunošanu dabiskās izplatības areālā. *Natura 2000* tīkls ietver īpaši aizsargājamas teritorijas, ko dalībvalstis klasificējušas, ievērojot **Direktīvu 79/409/EEK** par savvaļas putnu aizsardzību.

5.2. Nacionālie vides aizsardzības mērķi un to integrēšana pagasta teritorijas plānojumā

Nacionālie vides aizsardzības mērķi formulēti **Nacionālajā vides politikas plānā 2004. – 2008.gadam**, kas apstiprināts MK 2004. gadā un izstrādāts atbilstoši likuma „Par vides aizsardzību” 8. panta prasībām un MK 2002. gada 15. augusta rīkojumam Nr. 436 „Par Latvijas ilgtspējīgas attīstības pamatnostādņem”. Dokumentā ir raksturota Latvijas vide, noteiktas būtiskākās problēmas un politikas mērķi, no kuriem sekojoši ir attiecināmi uz Litenes pagasta teritorijas plānojumu:

Ūdens kvalitātes aizsardzība un uzlabošana:

- aizsargāt ūdens ekosistēmu un no ūdens atkarīgās sauszemes ekosistēmas un mitrājus;
- veicināt ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu izmantošanu;
- nodrošināt labu virszemes un pazemes ūdens kvalitāti, samazināt esošo piesārņojumu un novērst tālāku piesārņojumu.

Litenes pagasta virsūdeņu kvalitāte šobrīd vērtējama kā laba. Virsūdeņu piesārņošanas risks Litenes pagastā saistīts ar notekūdeņu attīrīšanas iekārtu stāvokli Litenes ciemā. Teritorijas plānojumā ūdens kvalitātes jautājumiem pievērsta pastiprināta uzmanība.

Valsts noteiktie bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un veicināšanas politikas mērķi:

- saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabisko struktūru daudzveidību;
- saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību;
- saglabāt lauksaimniecības augu un dzīvnieku šķirņu daudzveidību, veicināt to raksturošanu un izmantošanu;
- pilnveidot dabas aizsardzības sistēmu;
- veicināt tradicionālās ainavu struktūras saglabāšanu;
- nodrošināt dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu izmantošanu.

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas mērķis Litenes pagastā saistāms ar īpaši aizsargājamo teritoriju izveidošanu. Šobrīd pagasta teritorijā atrodas 2 dabas liegumi un Natura 2000 teritorijas – dabas liegums “Sitas un Pededzes paliene” un dabas liegums “Mugurves pļavas”, kā arī 17 mikroliegumi.

Litenes pagasta teritorijā atrodas daļa (48 ha) no Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgas vietas Latvijā „Sitas un Pededzes paliene” (LV055). Putniem nozīmīgas vietas teritorijā ietvertas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas liegumos „Sitas un Pededzes paliene” un „Mugurves pļavas”. Patreizējā un plānotā teritorijas izmantošana nodrošina minēto teritoriju saglabāšanu un aizsardzību.

Svarīgākie vides aizsardzības politikas mērķi **mežsaimniecības** jomā ir aktuāli arī Litenes pagastā:

- Saglabāt meža daudzveidību un ekoloģisko funkciju kvalitāti klimata un ūdens regulēšanā, kā arī augsnes aizsardzībā;
- Paaugstināt meža īpašnieku, apsaimniekotāju un sabiedrības zināšanas par meža bioloģiskās daudzveidības un meža ekoloģisko funkciju nozīmību.

Abi mērķi tiek realizēti Litenes pagasta mežos.

Zivsaimniecībā viens no mērķiem ir saglabāt Latvijas ūdeņu bioloģisko daudzveidību un populāciju struktūru. Saskaņā ar Ministru Kabineta noteikumu nr. 118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” (2002. gada 12. marta) 2. pielikumu Pededze no valsts robežas līdz grīvai ir iekļautas prioritāro zivju ūdeņu sarakstā.

Litenes pagasta teritorijā ir konstatētas smilts, grants, kūdras un sapropeļa atradnes, tādēļ aktuāli ir **zemes dziļu ilgtspējīgas izmantošanas** mērķi:

- nodrošināt racionālu, vidi saudzējošu un ilgtspējīgu zemes dziļu izmantošanu;
- veicināt pašvaldību un zemes īpašnieku līdzdalību zemes dziļu ilgtspējīgā izmantošanā;
- veicināt informācijas apkopošanu par mūsdienīgu ģeoloģiskajiem procesiem un tās izmantošanu teritorijas plānojuma izstrādāšanā;
- veicināt jaunu un mūsdienīgu ģeoloģiskās vides stāvoklim atbilstošu datu sagatavošanu.

Vides aizsardzības jomā svarīgi ir **atkritumu apsaimniekošanas** mērķi:

- ierobežot atkritumu rašanos un samazināt apglabājamo atkritumu daudzumu, veicinot to pārstrādi vai atkārtotu izmantošanu;
- nodrošināt atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā vietā;
- veicināt atkritumu apstrādi pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām;
- veicināt šķirotas atkritumu savākšanas sistēmas ieviešanu pašvaldībās;
- informēt un izglītēt iedzīvotājus un uzņēmējus par atkritumu apsaimniekošanas jautājumiem.

Teritorijas attīstībā liela nozīme ir **piesārņoto vietu apzināšanai, izpētei un sanācijai**. Šo pasākumu mērķi ir:

- novērst vai mazināt iepriekšējās militārās vai saimnieciskās darbības rezultātā radušos piesārņojumu un tā kaitīgo ietekmi uz cilvēka veselību, īpašumu, vidi un bioloģisko daudzveidību;
- panākt augsnes, grunts, pazemes un virszemes ūdeņu kvalitātes uzlabošanu piesārņotajās vietās;
- nepieļaut piesārņoto vielu iekļūšanu virszemes un pazemes ūdeņos;
- atjaunot un uzlabot vides kvalitāti piesārņotajās vietās;
- teritoriju plānošanā ņemt vērā esošo vides piesārņojumu;
- noteikt reālo zemes vērtību un atbilstošu nekustamā īpašuma nodokli, ņemot vērā piesārņotības pakāpi.

Tūrisma nozarē galvenie vides politikas mērķi ir:

- nodrošināt ilgtspējīgu tūrisma attīstību, kas radītu nozarei papildus izaugsmes iespējas un ļautu izmantot Latvijas tūrisma svarīgākos resursus;
- turpināt vides pārvaldības sistēmu ieviešanu tūrisma nozarē;
- veicināt vienotas tūrisma informācijas sistēmas izveidošanu;
- veicināt dabas, lauku, dziednieciskā, ekotūrisma, velotūrisma un ar to saistītās infrastruktūras attīstību;
- veicināt optimālu resursu izmantošanu, samazinot slodzi uz vidi.

Litenes pagastā ir labi priekšnosacījumi dabas un ekotūrisma attīstībai.

Vides jautājumu risināšanā liela nozīme ir sabiedrības līdzdalībai, tāpēc virkne politikas mērķu ir saistīta ar **vides informāciju un sabiedrības līdzdalību**:

- nodrošināt aktīvāku sabiedrības līdzdalību ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā;
- nodrošināt vides informācijas izmantošanu un analīzi normatīvo aktu izstrādes un politikas lēmumu pieņemšanas procesā un politikas efektivitātes izvērtēšanā.

Vides ministrijas vides stratēģijas un informācijas nodaļa ir izstrādājusi **Ilgpējīgas attīstības pamatnostādnes** (1998). Ilgpējīgas attīstības mērķi ir:

- Latvijai jāveido labklājības sabiedrība, kura augstu vērtē un attīsta demokrātiju, līdztiesību, godīgumu un savu kultūras mantojumu;
- Latvijai jāveido stabila tautsaimniecība, kas nodrošina sabiedrības vajadzības, vienlaicīgi panākot, lai ekonomiskās izaugsmes tempi pārsniegtu vides piesārņojuma un resursu patēriņa tempus;
- Latvijai jānodrošina droša un veselību neapdraudoša vide pašreizējai un nākamajām paaudzēm;
- Latvijai jānodrošina pietiekami pasākumi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai;
- Latvijai no starptautiskās palīdzības saņēmējas valsts pakāpeniski jāklūst par valsti, kas spēj pati nodrošināt savas vajadzības un nepieciešamības gadījumā pat sniegt palīdzību citām valstīm;
- Latvijai jānodrošina vides jautājumu integrācija un jāattīsta plāns vides politikas līdzekļu pielietojumam visās citās nozaru politikās;
- Latvijai jānodrošina, lai tirgus ekonomikas mehānismi kalpotu ilgpējīgai attīstībai;
- Latvijai jānodrošina sabiedrības līdzdalība ilgpējīgas attīstības procesos;
- Latvijai nepārtraukti jānovērtē tās progress noteikto ilgpējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) mērķi un to sasniegšanai paredzētās rīcības kopumā atbilst Ilgpējīgas attīstības pamatnostādņēm.

MK noteikumi Nr. 199. „Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā” (28.05.2002.) nosaka kritērijus, kuri piemērojami Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanai Latvijā.

Dabas lieguma „**Sitas un Pededzes paliene**” izstrādātā dabas aizsardzības plāna (apstiprināts 2006. gada 10.martā (VIDM Rīkojums Nr. 104)):

- ilgtermiņa mērķis - dabas liegumā dominē atklātas palienu pļavas, sastopamas parkveida pļavas, veci platlapju meži, atsevišķi augoši veci ozoli un īpaši aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas un pļavu īpašnieki ir ieinteresēti pļavu apsaimniekošanā.
- īstermiņa mērķi:
  1. dabas lieguma robežas iz atpazīstamas dabā un zonējums atspoguļots Litenes un Kubuļu pagasta teritorijas plānojumos;
  2. nodrošināt optimālu apsaimniekošanas režīmu, lai saimnieciskā darbība atbilstu lieguma statusam un nebūtu pretrunā ar dabas vērtību saglabāšanas nepieciešamību;
  3. saglabāt reliktu, bioloģiski daudzveidīgo mežu kompleksu, reto sugu atradnes un to daudzveidību;
  4. veikt monitoringu par pļavās ligzdojošo putnu populāciju skaitliskajām izmaiņām pēc apsaimniekošanas pasākumu veikšanas, kā arī iegūt informāciju par pļavu un briežu stāvokli briežu dārzā;
  5. nepieļaut tādas saimnieciskās darbības, kuras var nelabvēlīgi ietekmēt liegumā esošās aizsargājamās sugas un biotopus;

6. nodrošināt liegumam nepieciešamo juridisko aizsardzību, lai plānojot jebkādas darbības šajā teritorijā tiktu respektēts īpaši aizsargājamās dabas teritorijas statuss;
7. labai draudzīga tūrisma un atpūtas veicināšana dabas lieguma teritorijā.

Dabas lieguma „**Mugurves pļavas**” izstrādātā dabas aizsardzības plāna (apstiprināts 2006. gada 3. februārī (VIDM Rīkojums Nr. 48)):

- ilgtermiņa mērķis - dabas liegumā dominē atklātas palieņu pļavas, sastopamas parkveida pļavas, veci platlapju meži, atsevišķi augoši veci ozoli un īpaši aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas un pļavu īpašnieki ir ieinteresēti pļavu apsaimniekošanā.
- īstermiņa mērķi:
  1. dabas lieguma robežas iz atpazīstamas dabā un zonējums atspoguļots Litenes un Stradu pagasta teritorijas plānojumos;
  2. nodrošināt optimālu apsaimniekošanas režīmu, lai saimnieciskā darbība atbilstu lieguma statusam un nebūtu pretrunā ar dabas vērtību saglabāšanas nepieciešamību;
  3. saglabāt reliktu, bioloģiski daudzveidīgo mežu kompleksu, reto sugu atradnes un to daudzveidību;
  4. veikt monitoringu par pļavās ligzdojošo putnu populāciju skaitliskajām izmaiņām pēc apsaimniekošanas pasākumu veikšanas;
  5. nepieļaut tādas saimnieciskās darbības, kuras var nelabvēlīgi ietekmēt liegumā esošās aizsargājamās sugas un biotopus;
  6. nodrošināt liegumam nepieciešamo juridisko aizsardzību, lai plānojot jebkādas darbības šajā teritorijā tiktu respektēts īpaši aizsargājamās dabas teritorijas statuss;
  7. lielākā daļa pļavu īpašnieku ir pieteikušies atbalsta maksājumam BDUZ Lauku atbalsta dienestā;
  8. labai draudzīga tūrisma un atpūtas veicināšana dabas lieguma teritorijā.

6. Patreizējā vides stāvokļa raksturojums

6.1. Atmosfēras gaisa kvalitāte

Atmosfēras gaisa piesārņojums Litenes pagastā nav būtisks, jo pagasta teritorijā nav lielu ražošanas uzņēmumu, mājokļu sektorā apkure ir decentralizēta, apkures vajadzībām tiek izmantota koksne. Tikai atsevišķi sabiedriskie objekti izmanto lokālo centralizēto apkures sistēmu. Kā kurināmais tiek izmantota malka.

Pagasta teritorija atrodas nomaļus no valsts galvenajām transporta maģistrālēm, līdz ar to transporta radītais piesārņojums nav problēmjautājumu lokā. Situāciju ietekmējošo faktoru skaitā ir atzīmējams valsts 1. šķiras autoceļš „Gulbene- Balvi – Viļaka- Krievijas robeža”, kas nākotnē var attīstīties par valsts nozīmes tranzīta ceļu un iegūt valsts galvenā ceļa statusu. Sakarā ar plānoto ceļa P36 „Rēzekne – Gulbene” rekonstrukcijas pabeigšanu, daļa transporta Rēzeknes virzienā novirzīsies pa īsāko ceļu un satiksmes intensitāte Litenes pagasta teritorijā varētu samazināties. Otrs nozīmīgs valsts I šķiras ceļš ir P 43 „Litene- Alūksne”. Minētie ceļi nešķērso blīvi apbūvētas teritorijas.

Par reģionālas nozīmes ceļu kļuvis valsts II šķiras autoceļš V 423 „Pievedceļš Litenes stacijai” 1.13 km, jo pa šo ceļu notiek visa specializētā transporta kustība uz sadzīves atkritumu poligonu. Nodrošinot ceļu infrastruktūras uzturēšanu un ceļu segumu atjaunošanu 2008. gadā pagasts veic ceļa „Pievedceļš Litenei” rekonstrukciju valsts programmas „II šķiras autoceļu sakārtošanai

novadu atbalstam 2008. - 2009. gadam” ietvaros. Programmas ietvaros 2010. gadā paredzēta ceļa V 417 „Auguliena – Beļava – Litene” grants seguma atjaunošana 3.2 km garumā.

Saskaņā ar „Smago metālu satura sūnās monitoringa” (2000) un „Monitoring of air pollution in Latvia between 1990 and 2000 using moss” (2004) datiem, atmosfēras gaisa piesārņojuma līmenis Litenes pagastā atbilst Latvijas reģionālajam fona līmenim. Papildus, paredzētā autoceļa P36 „Rēzekne – Gulbene” rekonstrukcijas pabeigšana, dos nozīmīgu ieguldījumu izmešu samazināšanā atmosfērā.

6.2. Virszemes un pazemes ūdens kvalitāte

Virszemes ūdeņi

Pēc hidrogrāfiskā iedalījuma Litenes pagasta teritorija ietilpst Daugavas lielbaseinā. Litenes pagasta teritorijā Daugavas lielbaseinā ietilpst 10 ūdenstece. Litenes pagasta ūdensteču raksturojums dots 1. tabulā.

1. tab. Virszemes ūdensteču raksturojums

N.p.k.	Lielbaseins	Ūdenstece	Kopējais garums, km
1.	Daugavas	Pededze	134
2.	Daugavas	Kaugurupīte*	14
3.	Daugavas	Sita*	41
4.	Daugavas	Apkārtupe	50
5.	Daugavas	Mugurupe*	50
6.	Daugavas	Dzirla	<10
7.	Daugavas	Guldupe*	<10
8.	Daugavas	Lekšupe	<10
9.	Daugavas	Makstiņupe*	<10
10.	Daugavas	Kazupe*	<10

* valsts ūdensnotekas

Litenes pagasta nozīmīgākās ūdenstece ir Pededze un Sita. Pededzes kopējais garums ir 159 km (Latvijā 131 km), kritums – 108 m, baseina platība – 1690 km² (Latvijā 1520 km²), vidējais caurplūdums grīvā: gadā 12.2 m³/s, palos 131 m³/s, mazūdens periodā 2.0 m³/s. Lejpus Litenes Pededzes relatīvais kritums ir 0.2 m/km. Arī šajā ~ 50 km garajā posmā (izņemot dažus km garu posmu pie Krustalīces ietekas) ir daudz meandru un vecupju. Pededzes lielākās pietekas Litenes pagastā ir Sita, Guldupe un Mugurupe.

1. attēls. Skats uz Pededzi pie autoceļa Gulbene – Balvi.

Sita ir Pededzes kreisā krasta pieteka un tek cauri Alūksnes, Balvu un Gulbenes rajonam. Tās garums ir 41 km, baseina platība – 175,4 km². Gada notece 0,042 km³, kritums 34 m (0,8 m/km). Sitas lielākās pietekas ir Apkārtope (12 km), Dzirla (23 km), Dvorupe (14 km).

Latvijas Vides Aģentūras „Virszemes ūdeņu kvalitātes pārskata 2003” sniegtā informācija liecina, ka prioritārās zivju ūdeņu – Pededzes upes ūdens kvalitāti raksturo labi skābekļa apstākļi (min. skābekļa koncentrācija konstatēta augustā – 5,7 mg/l), maza biogēnu koncentrācija (max. konstatētā N/NO₂ koncentrācija 0,01 mg/l, N/NH₄ koncentrācija 0,12 mg/l, vid. gada koncentrācija N/NO₃ >1 mg/l). Pēc bioloģiskajiem rādītājiem, upe vērtējama kā tīra līdz vāji ietekmēta (0-β-mezosaproba). Bentosa cenoze daudzveidīga un bagāta. Par būtiski neietekmētu upes stāvokli liecina lielais straujiem ūdeņiem raksturīgo strautuņu *Plecoptera* īpatsvars faunas sastāvā. Saprobitātes indekss vidēji 1,7.

Kā lašveidīgo zivju ūdeņu noteikts Pededzes upes posms no valsts robežas līdz Litenei, kā karpveidīgo zivju ūdeņi no Litenes līdz grīvai. Lašveidīgajām un karpveidīgajām zivīm ir ne tikai atšķirīgas prasības pēc upes vai ezera fizikālajiem rādītājiem, bet arī atšķirīgas prasības pēc ūdens ķīmiskās kvalitātes rādītājiem. Upju un ezeru ūdens kvalitātes normatīvi noteikti MK noteikumos nr. 118. „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”. Saskaņā ar „Virszemes ūdeņu kvalitātes pārskata 2003” sniegto informāciju ūdens kvalitāte neatbilst lašveidīgo zivju ūdeņu izvirzītajām prasībām, jo normatīviem neatbilst bioķīmiskā skābekļa patēriņa vērtības, izšķīdušā skābekļa, amonija slāpekļa un kopējā fosfora koncentrācija.

Litenes pagasta teritorijā atrodas divi ezeri – Kaļņa ezers un Kauguru ezers.

Kaļņa ezers

Latvijas ūdenstilpju klasifikatora kods	42238
spoguļa laukuma platība, ha	119.5
vidējais dziļums, m	1.8
maksimālais dziļums, m	4.9
vidējais augstums, m v.j.l.	102.7
hidroloģiskais režīms	caurteces
sateces baseina platība, km ²	4.8
caurplūdums (veģetācijas perioda vidējais), m ³ /s	0.024
caurplūdums (gada vidējais), m ³ /s	0.035
ūdens apmaiņas biežums, gadi	1.9
ezeru tips	3

Ezera seklā daļa - it īpaši austrumu un dienvidu mala - lielā platībā ir aizaugusi ar ūdensaugiem. TSI caurredzamībai nevar precīzi aprēķināt, jo mērījumu vietā caurredzamība sniedzās līdz gruntij (1.2 m). Krāsainībai uz ūdens caurredzamību ir nebūtiska ietekme (ezers oligohumozs). Ūdens "nezied", uz ko norāda izšķīdušā skābekļa piesātinājums virskārtā - 102 %. Ņemot vērā skābekļa datus, kā arī ezera kopējo aizaugumu un ūdensaugu sugu sastāvu, ezers atbilst eitrofa ezera statusam. Ezers ir mīkstūdens un oligohumozs, tāpēc jutīgs pret piesārņojumu (biogēniem). Atbilstoši ezeru tipoloģijai ezers pieder pie 3.tipa - ļoti sekls (vidējais dziļums < 2 m), mīkstūdens, oligohumozs.

Kauguru ezers

Latvijas ūdenstilpju klasifikatora kods	42296
spoguļa laukuma platība, ha	23,9
vidējais dziļums, m	1,3
maksimālais dziļums, m	1,9
hidroloģiskais režīms	caurteces

Ezers atrodas 6 km attālumā no Litenes un 1 km attālumā no ceļa „Gulbene- Balvi”. Ezera D galā veikta meliorācija, apm. 200 m atstāta nerakta vecā noteka, bet kādā pavasarī ūdens tomēr notecējis. Pēc tam šie grāvji ir aizbērti ar dambīšiem, un ezera ŪL cēlies, tomēr ir zemāks par bijušo apm. par 0.5 m. 1920.-1930.gados regulēta iztekošā upe, ŪL pazeminājās. Dibena struktūra- dūņains, dūņu slānis 3 un vairāk. Krasti ziemeļu un dienvidu pusē zemi, austrumu un rietumu pusē – slīpi.

No ezera iztek strauts uz Pededzi un ietek viens strauts. Ezera makrofīti: niedres, kosas, vilkvālītes, lēpes, ūdensrozes, sīkās lēpes, peldošās glīvenes, ežgalvītes, daudzlapas, elši, trejdaivu ūdensziedi. Ezerā mīt karūsa, līņi, asari, līdakas, raudas.

Pagasta teritorijā nav veikta virszemes ūdens kvalitātes instrumentāla kontrole, bet spriežot pēc tā, ka pagastā nav nozīmīgi ūdens piesārņojuma avoti un pēc Zemes reformas strauji samazinājusies lauksaimniecības ķimizācija un lopu skaits zemnieku saimniecībās, domājams, ka ūdens kvalitāte ir laba.

Problēmas, kas pagastā veicina ūdens kvalitātes pasliktināšanos ir:

- nav nodrošināta visu notekūdeņu savākšana un attīrīšana Litenes ciema teritorijā;
- novērojams augsnes un domājams, gruntsūdeņu piesārņojums bijušajā kolhozu (valsts uzņēmumu) mehānisko darbnīcu un degvielas uzglabāšanas teritorijās;

- ne visas esošās kūtsmēsļu un šķidrā mēslojuma glabātuves atbilst labas lauksaimniecības prakses nosacījumiem.

Litenes pagasta teritorijā pie Litenes ciema darbojas divas centralizēti savākto notekūdeņu attīrīšanas iekārtas (NAI) – Litenes pagasta padomes NAI un sociālās aprūpes centra „Litene” NAI. Litenes pagasta teritorijas plānojumā (2008. – 2020.) minēts, ka tiks risināts jautājums par dūņu uzglabāšana un pārstrāde Malienas sadzīves atkritumu poligonā, jo veidot dūņu uzglabāšanas laukumus pie pagasta NAI nav plānots. Kopumā pagasta teritorijas plānojumā ir iestrādātas prasības virszemes ūdeņu aizsardzībai.

Pazemes ūdeņi

Litenes pagasta teritorija ietilpst Baltijas artēziskajā baseinā, kas ir ūdeņi saturošu un ūdeņi vāji caurlaidīgu slāņkopu mija. Litoloģiski viendabīgie ūdens saturošie slāņi, kurus vienu no otra atdala ūdeņi vāji caurlaidīgie slāņi (sprostsļāņi), veido ūdens horizontus. Blakus iegulošie un hidrauliski saistītie ūdens horizonti tiek apvienoti ūdens horizontu kompleksos.

Centralizētā ūdensapgādē pagastā izmanto tikai artēziskos pazemes ūdeņus, kas iekļauti *Daugavas svītas* dolomītos. Daugavas horizontā ir ierīkoti 13 ūdensapgādes urbumi, kuru dziļums mainās no 60 m līdz 87 m. Urbumu atsūkņēšanas debiti mainās 0,9 – 6,0 l/sec robežās, statistiskie līmeņi atrodas tuvu zemes virspusei, dažviet urbumi pat nedaudz fontanē. Neatkarīgi no urbuma dziļuma ūdens ķīmiskais sastāvs ir samērā līdzīgs: mineralizācija nepārsniedz 0.45 g/l (norma 1.0 g/l), dzelzs saturs, izņemot divus urbumus – fermā „Lešķi” un atkritumu poligonā „Kaudzītes”, kur tā daudzums attiecīgi sasniedz 2.2 un 1.3 mg/l, pārējos urbumos mainās 0.1 – 0.8 mg/l robežās (norma 0.2 mg/l). Taču, tā kā artēziskajos ūdeņos dzelzs pārsvarā sastopama divvērtīgā jona veidā, ūdens atdzelzošanu šajā gadījumā var veikt ar parasto aerācijas metodi.

Dziļāk (vidēji sākot ar 100 – 120 m no zemes virspuses) visā pagasta teritorijā sastopama bieža smilšakmeņu un aleirītu slāņu mija – *Amatas–Arukilas* ūdens horizontu komplekss, kurā ūdens resursi ir ļoti lieli. Tomēr, visticamāk, ka ekonomisku apsvērumu dēļ (lielāks ieguluma dziļums), šo horizontu ūdeņus pagastā pašlaik neizmanto.

Artēziskie ūdeņi salīdzinot ar gruntsūdeņiem, kurus izmanto individuālie patērētāji viensētās, ir daudz labāk aizsargāti, virszemes piesārņojuma pazīmes tajos sastopamas ļoti reti. Parasti konstatētais piesārņojums te iekļuvis caur nekvalitatīvi izurbtiem vai neapsaimniekoti urbumiem. Neizmantoti un neapsaimniekoti ūdens apgādes urbumi ir viens no potenciāli visbīstamākajiem pazemes ūdens piesārņošanas avotiem.

Litenes pagasta teritorijas plānojumā (2008. – 2020.) ir noteiktas konkrētas rīcības pazemes ūdeņu aizsardzībai, tanī skaitā noteikts artēzisko urbumu aizsargjoslu platumi. Teritorijas plānojumā izvirzīto prasību izpilde nodrošinātu pazemes ūdeņu aizsardzību.

6.3. Dzeramā ūdens kvalitāte

Dzeramā ūdens apgādei Litenes pagastā izmanto 15 urbumus (2. tabula).

2.tab. Artēziskie urbumi Litenes pagastā.

N. p. k.	Urbuma vieta	Izmantotais ūdens horizonts
1.	pansionāts "Litene"	Daugavas ūdens horizonts

2.	ciem. "Stalļi"	Daugavas ūdens horizonts
3.	ferma "Silavas"	Daugavas ūdens horizonts
4.	ferma "Lešķi"	Daugavas ūdens horizonts
5.	ciem. "Litene"	Daugavas ūdens horizonts
6.	ferma "Silenieki"	Daugavas ūdens horizonti
7.	ferma "Skujenieki"	Daugavas ūdens horizonts
8.	ferma "Kūšali"	Daugavas ūdens horizonts
9.	ferma "Zāģernieki"	Daugavas ūdens horizonts
10.	ferma "Ozolkrasti"	Daugavas ūdens horizonts
11.	ferma "Alejas"	Daugavas ūdens horizonts
12.	atkritumu poligons "Kaudzītes"	Daugavas ūdens horizonts
13.	Saimniecība „Dimanti”	Daugavas ūdens horizonts
14.	Saimniecība „Galasprukuļi”	Daugavas ūdens horizonts
15.	Saimniecība „Pļavnieki 1”	Daugavas ūdens horizonts

Dzeramā ūdens kvalitātes kontroli veic Sabiedrības Veselības Aģentūras Gulbenes filiāles laboratorija. Paraugi tiek ņemti gan artēziskajās akās, gan ūdens padeves punktā pie patērētāja. Kopumā ūdens kvalitāte artēziskos urbumos atbilst dzeramā ūdens kvalitātes prasībām. Dzeramajā ūdenī ir paaugstināts dzelzs saturs un tāpēc ieteicams veikt ūdens atdzelžošanu.

6.4. Atkritumu daudzums, raksturojums un to apsaimniekošana

Līdz šim atkritumu saimniecība reāli aprobežojās ar sadzīves atkritumu savākšanu no iedzīvotājiem un organizācijām (bieži vien nesavācot visas atkritumu grupas) un to izvešanu uz izgāztuvi. Reālā atkritumu daudzuma uzskaitē notika tikai pilsētas atkritumu izgāztuvē. Situācija ir būtiski mainījusies pēc reģionālā Malienas sadzīves atkritumu poligona darbības uzsākšanas Litenes pagasta „Kaudzītēs”. Poligons darbību uzsāka 2008.gada februārī.

Rajona lauku teritorijā visur vēl nenotiek atkritumu šķirošana pirms savākšanas. Atkritumu šķirošana ieviesta Gulbenē, kur atsevišķās pilsētas vietās uzstādīti konteineri papīra, stikla, PET pudeļu savākšanai. Līdz ar reģiona mēroga sistēmas izveidošanu tiks precizēts jautājums par atkritumu šķirošanas un savākšanas punkta (vai punktu) izveides nepieciešamību pagasta teritorijā.

Pamatojoties uz pašvaldības līgumu, atkritumus no iedzīvotājiem un juridiskām personām savāc SIA „Alba”. Nesankcionētu atkritumu izgāztuvju pagastā nav. Atkritumu sastāvā, tai skaitā arī mājāsaimniecības, dominē sadzīves atkritumi – pārtikas, stikla, papīra un cita veida iepakojamie materiāli.

Gulbenes rajona teritorijā nav bīstamo sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona. Bīstamie atkritumi, kas rodas gan mājāsaimniecības, gan SIA „Dzeds” (automašīnas kapsētas) darbības rezultātā tiek uzkrāti tiem speciāli ierīkotās vietās vai konteineros, kurus licencētas firmas nogādā bīstamo atkritumu apglabāšanas poligonos.

Līdzīgi kā citās lauku teritorijās, atkritumu savākšana no viensētām nereti ir apgrūtināta objektīvu apstākļu dēļ – ceļi un braukšanas apstākļi rudens/pavasara lietavu vai ziemas apstākļos nav izmantojami specializētās atkritumu savākšanas tehnikai.

Litenes pagasta teritorijas plānojums (2008. – 2020.) paredz izstrādāt sadzīves atkritumu savākšanas un šķirošanas shēmu un ieviest centralizēto sadzīves un bīstamo atkritumu

savākšanas sistēmu visā pagasta teritorijā. Saskaņā ar „Malienu reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu 2008. – 2013. gadam” līdz 2013. gadam sadzīves atkritumu savākšanas sistēmai jāaptver 75% no lauku teritorijas.

6.5. Potenciāli piesārņoto teritoriju raksturojums un izvietojums

Saskaņā ar Madonas reģionālās Vides pārvaldes datiem Litenes pagastā ir sešas potenciāli piesārņotas teritorijas (3. tab).

3. tab. Potenciāli piesārņotās vietas Litenes pagastā

N.p.k.	Nosaukums	Kategorija
1.	Bijušās minerālmēslu glabātuves "Lešķi", "Austriņi"	2 Potenciāli piesārņota vieta
2.	Bijusī ķīmikāliju noliktava "Birzmaļi"	2 Potenciāli piesārņota vieta
3.	Bijusī minerālmēslu noliktava "Zāģernieki"	3 Vieta nav potenciāli piesārņota
4.	Bijusī kopsaimniecības DUS un padomju armijas naftas bāze	2 Potenciāli piesārņota vieta
5.	Atkritumu izgāztuve "Lapsiņas"	2 Potenciāli piesārņota vieta*

*veikta rekultivācija

Litenes pagasta teritorijas plānojums (2008. – 2020.) paredz veikt potenciāli piesārņoto teritoriju rekultivāciju.

6.6. Teritorijas bioloģiskā daudzveidība un tās aizsardzība

Litenes pagasta teritorijas bioloģiskā daudzveidība ir saistīta ar valsts nozīmes un vietējās nozīmes īpaši aizsargājamajām teritorijām:

- dabas liegums un NATURA 2000 teritorija „Sitas un Pededzes paliene”;
- dabas liegums un NATURA 2000 teritorija „Mugurves pļavas”;
- 17 mikroliegumi.

Īpaši aizsargājamā dabas teritorija – dabas liegums (Natura 2000 teritorija) “**Sitas un Pededzes paliene**”. Aizsargājamās dabas teritorijas statuss piešķirts 1999. gadā, 2004. gadā ar LR Ministru kabineta noteikumiem Nr. 266 "Grozījumi Ministru kabineta 1999. gada 15. jūnija noteikumos Nr. 212 "Noteikumi par dabas liegumiem", lieguma platība Litenes pagastā ir 824.3 ha.

Teritorijā ietilpst Pededzes posms, kā arī Sitas lejteces posms (no Gulbenes-Balvu dzelzceļa līdz ietekai Pededzē) ar tiem pieguļošajām palieņu pļavām, vecupju sistēmām, atsevišķām ozolu grupām un neliela ozolu meža (5 ha). Palieņu pļavas pie Pededzes gandrīz nav pārviedotas, kamēr Sitas palienē agrāk uzsākta meliorācija. Sita tek gan pa dabisko gultni, taču vairums ūdeņu tiek novadīti Pededzē pa mākslīgi izrakto kanālu. Lieguma teritorija ir viena no dabiskākajām un maz pārveidotām palienēm Latvijā ar unikālu upes, vecupju, pļavu un ozolu grupu ainavu. Galveno teritorijas daļu aizņem Sitas un Pededzes palieņu pļavas (6450), konstatēti arī tādi Latvijā reti biotopi kā parkveida pļavas (6530*) un jaukti ozolu, gobu, ošu

meži upju krastos (91F0). Pededzes un Sitas ielejās pie šo upju satekas atrodams plašs dabisku un nepārveidotu palieņu pļavu platības ar vecupēm un ozolu grupām. Šis ir viens no šī biotopa etaloniem Latvijā. Vismaz 18 dzīvnieku sugas, kas minētas ES Putnu un Biotopu direktīvu pielikumos ir atkarīgas no šīs vietas. Teritorijā sastopamas 3 Pasaulē apdraudētas putnu sugas: jūras ērglis (*Haliaeetus albicilla*), grieze (*Crex crex*) un ūķukts (*Gallinago media*). Sastopamas vairāk kā 18 dzīvnieku sugas, kas minētas ES Putnu un Biotopu direktīvu pielikumos.

2. attēls. Palieņu pļavas pie Pededzes.

Vislielākais apdraudējums teritorijai ir tās aizaugšana ar krūmiem, īpaši gar meliorācijas grāvju malām. Plūdi daļēji aizkavē šo procesu.

Latvijas dabas fonds 2006. gadā izstrādājis Dabas aizsardzības plānu 2005.-2015.gadam un 2007. gada 6.martā pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr. 168 "Dabas lieguma „Sitas un Pededzes paliene” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”

Īpaši aizsargājamā dabas teritorija – dabas liegums (Natura 2000 teritorija) „**Mugurves pļavas**”. dabas liegums, Natura 2000 teritorija, aizsargājamās dabas teritorijas statuss teritorijai piešķirts 1999. gadā. 2004. gadā ar LR Ministru kabineta noteikumiem Nr. 266 "Grozījumi Ministru kabineta 1999. gada 15. jūnija noteikumos Nr. 212 "Noteikumi par dabas liegumiem". Lieguma platība Litenes pagastā ir 48 ha. Praktiski ir dabas lieguma „Sitas un Pededzes lejtece” turpinājums.

Dabas liegumam piešķirts īpaši aizsargājamo teritoriju kods LV0528800 un „C” tips, kas nozīmē, ka teritorija noteikta atbilstoši ES direktīvām „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”, 92/43 EEK un “Par savvaļas putnu aizsardzību”, 79/409 EEK.

Lieguma teritorija ir mazpārveidota Pededzes paliene ar pļāvām, vecupju mozaīku, savrupiem ozoliem (vietām ievērojamā blīvumā) un sekundāra meža puduriem aizaugušo pļavu vietā. Pavasaros regulāri applūst. Nozīmīga putnu ligzdošanas vieta. Galvenā teritorijas vērtība ir dabiskās un mazpārveidotās Pededzes palienes posms ar regulāri applūstošām pļāvām un ozolu parkveida pļāvām.

Teritorijā konstatēti Latvijā īpaši aizsargājami un prioritārie ES aizsargājami biotopi - parkveida pļavas (6530*), ES aizsargājami biotopi – jaukti ozolu, gobu, ošu meži upju palienās (91F0), palieņu pļavas (6450) un dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju (3150). Teritorijā ir nozīmīga putnu ligzdošanas vieta un tur sastopamas vairākas aizsargājamās putnu sugas, piemēram, grieze *Crex crex (L.)*, melnā dzilna *Dryocopus martius (L.)*, brūnā čakste *Lanius collurio (L.)*, kā arī iespējama ķikutu *Gallinago media (Lath.)* riestu atrašana

Kā ietekmējošos faktoros un ietekmes minamas zāles pļaušana un mazas intensitātes ganības nelielā teritorijas daļā. Pēdējo gadu laikā neapsaimniekotā daļa aizaug ar krūmiem. Nav pieļaujama palienes dabiskā reljefa un hidroloģijas režīma degradēšana. Pļavas būtu jāpļauj, vietām jānovāc krūmu apaugums - arī ap nesenāk ieaugošajiem ozoliem, kam šādas straujas pārmaiņas nenodarītu kaitējumu. Teritoriju ietekmē HES darbība, kas atrodas uz Pededzes upes Alūksnes rajona Jaunannas pagastā. Vidēji ūdenslīmenis ir zemāks par 1 m.

Latvijas dabas fonds 2005.gadā izstrādājis Dabas aizsardzības plānu 2005.-2015.gadam, kas apstiprināts Vides ministrijā ar rīkojumu nr. 48 (03.02.2006.). 2007.gada 10.aprīlī pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr. 245 "Dabas lieguma „Mugurves pļavas” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

Litenes pagasta teritorijas plānojumā (2008. – 2020.) ir ņemti vērā un iestrādāti nosacījumi un prasības īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

Dabas pieminekļi un objekti

Litenes pagastā ir 3 valsts un 15 vietējas nozīmes dižkoki (4. tab. un 5. tab.). Dižkoku aizsardzību nosaka „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” Nr. 415/22.07.2003., ar grozījumiem, kas izdarīti ar MK 26.10.2004. noteikumiem Nr. 898.

4. tab. Valsts nozīmes dižkoki Litenes pagasta teritorijā.

N. p. k.	Nosaukums	Atrašanās vieta	Apkārtmērs (m)
1.	Parastais ozols	Dzelmes, 80m uz Z no mājām, Pededzes krastā	6.03
2.	Parastais ozols	Fabrika 3, 150m uz ZA no mājām, lauka vidū	4.45
3.	Parastais ozols	Litenes parks, laucē pie estrādes	4.95

5.tab. Vietējas nozīmes dižkoki Litenes pagasta teritorijā.

N. p. k.	Nosaukums	Atrašanās vieta	Apkārtmērs (m)
1.	Parastais ozols	Litenes parks, 48m uz ZR no pils	4.69
2.	Parastā goba	Litenes parks, 15m uz DR no pils, Pededzes gravas malā	4.45

3.	Parastais ozols	80 m no Pededzes tilta	4.6
4.	Parastais ozols	“Fabrikas” ozols	4.6
5.	Parastais ozols	“Ozollejas” ozols	4.1
6.	Parastais ozols	Pie “Speģu” mājām	4.3
7.	Parastais ozols	Pie skolas	4.7
8.	Parastais ozols	Pie gājēju tilta	4.9
9.	Lapegle	Litenē Pededzes kreisajā krastā	2.9
10.	Parastais ozols	G.Ciģļa zemē Pededzes kreisajā krastā	2,92 un 3,36=5,34
11.	Parastais ozols	G.Ciģļa zemē Pededzes kreisajā krastā	5.0 m ar 6 galotnes daļām
12.	Parastais ozols	G.Ciģļa zemē Pededzes kreisajā krastā	4.73
13.	Parastais ozols	G.Ciģļa zemē Pededzes kreisajā krastā	3.96
14.	Parastais ozols	Pededzes upes pļavā	4.40; 3.96
15.	Parastais ozols	A, B birzē	4.15

Ainavas

Litenes pagasta teritorijā atrodas divas rajona nozīmes ainaviski vērtīgas teritorijas:

- **Pededzes ainavu telpa.** Ainavas vizuālā vērtība saistīta ar unikāliem Pededzes upes ieleju skatiem.
- **Kaļņa silu ainava.** Ainavas vizuālā pievilcība saistīta ar ģeomorfoloģiski savdabīgu iekšzemes kāpu masīvu, kas patīkami kontrastē ar apkārtējo vienmuļo līdzenumu. Interesanta sausieņu tipa mežu ainava, kurā harmoniski iekļaujas mežezeri – Kaļņa ezers un Lazdagas ezers.

6.7. Kultūrvēsturiskie objekti, to raksturojums un kultūrvēsturiskās vietas aizsardzība

Aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā Litenes pagasta teritorijā ir iekļauti 17 objekti, no kuriem 4 ir arheoloģijas pieminekļi (3 valsts un 1 vietējās nozīmes), 12 arhitektūras pieminekļi (2 valsts nozīmes un 10 vietējas nozīmes) un viens valsts nozīmes vēstures piemineklis veltīts Latvijas armijas karavīriem (6. tab.). Kultūrvēsturisko objektu aizsardzību nosaka LR likums “Par kultūras pieminekļu aizsardzību”, MK 26.08.2003. noteikumi Nr. 474 “Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirkuma tiesībām un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu”.

6. tab. Valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļi Litenes pagastā.

Nr. p.k	Aizsardzības Nr.	Statuss	Veids	Nosaukums	Atrašanās vieta	Pieminekļa datējums
1.	847	valsts	arheoloģija	Akmeņrūču senkapi (Zviedru kapi)	pie Akmeņrūču strauta ietekas	

2.	848	valsts	arheoloģija	Podnieku senkapi (Kapu kalniņš)	pie Siliņiem	
3.	849	valsts	arheoloģija	Lešķu senkapi (Kapu tīrums)	starp Lešķiem un Jaunlešķiem	
4.	5051	vietējās	arhitektūra	Litenes kapu kapliča	Litenes kapos	20.gs.30.g.
5.	6144	vietējās	arheoloģija	Grīvu senkapi (Zviedru kapi)	pie Grīvām	
6.	8563.	Valsts noz.	Vēsture	Komunistiskā masu terora upuru piemiņas vieta un kapi	Litenes pag., pie Litenes kapsētas	
7.	5052	valsts	arhitektūra	Litenes muižas apbūve*	Litenes muižā	19.gs.s.19. gs.b.
8.	5053	vietējās	arhitektūra	Kungu māja	Litenes muižā	19.gs.1.p.1 961.
9.	5054	vietējās	arhitektūra	Kalpu māja	Litenes muižā	19.gs.2.c.
10.	5055	vietējās	arhitektūra	Aptieka	Litenes muižā	19.gs.2.p.
11.	5056	vietējās	arhitektūra	Šķūnis	Litenes muižā	19.gs.2.p.
12.	5057	vietējās	arhitektūra	Klēts	Litenes muižā	19./20.gs.
13.	5058	vietējās	arhitektūra	Magazīnas klēts	Litenes muižā	19.gs.1.p.
14.	5059	vietējās	arhitektūra	Parks	Litenes muižā	19.gs.2.p.
15.	5060	valsts	arhitektūra	Stallis	Litenes muižā	1821.
16.	5061	vietējās	arhitektūra	Vešūzis	Litenes muižā	19.gs.s.
17.	5062	vietējās	arhitektūra	Kalpu māja	Litenes muižā, Jaunlitenē 3	19.gs.v.

* Robeža noteikta teritorijas plānojuma sagatavošanas laikā

Valsts nozīme arheoloģijas piemineklis Akmeņrūču senkapi (arī zviedru kapi) atrodas Akmeņrūču strauta kreisajā krastā pie tā ietekas Sitā. Akmeņrūču senkapu uzkalniņu veido 1.5 m augsts akmeņu krāvums, kura diametrs 20 m. Uzkalniņa vidū ir bedre, kur ņemti akmeņi celtniecības vajadzībām. Domājams, ka Akmeņrūču senkapi ir attiecināmi uz agro dzelzs laikmetu.

Valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis Podnieku (Siliņu) senkapi atrodas uz Z, ZR no „Siliņu „mājām. A-R virzienā redzams iegarens paugurs, noaudzis ar priedītēm, kas kādreiz ticis apstrādāts. Arot atrasti kauli, šķēpi, cirvji, vara monētas, šaujamerocis ar trīs stobriem, sudraba naudas stienīši un pat kāda 18.gs. monēta. Divus lietus stienīšus ieguvusi Pieminekļu valde un nodevusi CVVM, bet pārējo atradumu liktenis nav zināms. Arheoloģiskie izrakumi podnieku senkapos nav izdarīti. Senkapu austrumu daļā ap 1950. gadu kolhozs veicis grants ieguvu. Zināms, ka senkapus mēdz apmeklēt apkārtnes skolēni, lai meklētu apslēpto mantu. Dažas no atrastajām senlietām atrodas Litenes pamatskolā.

Lešķu senkapi atrodas starp „Lešķu” un „Jaunlešķu” mājām, kas redzams kā kokiem noaudzis paugurs tīruma malā. Valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis stipri sapostīts aptuveni pirms 20 gadiem, kad šajā vietā tika rakstas skābbarības tvertnes.

Vietējas nozīmes arheoloģijas piemineklis Grīvu senkapi atrodas nelielā uzkalniņā, gandrīz "Grīvu" māju pagalmā, Pededzes upes kreisajā krastā. No dienvidiem un rietumiem kalniņam diezgan tuvu priežu mežs, no pārējām pusēm to ieskauj pļavas. Pirms 1. pasaules kara, ceļot

uguns novērošanas torni, atrasti cilvēku kauli, senlietas, tostarp arī zviedru laiku nauda. Grīvu senkapi sīkāk nav pētīti.

3. attēls. Vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis Litenes kapu kapliča.

Vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis Litenes kapu kapliča ir apmesta mūra celtne, celta funkcionālisma stilā pēc Gulbenes būvtehnika V. Puļona projekta. Kapličas pamatakmens likts 1937. gada 14. augustā. Būvdarbus vadījis būvuzņēmēja Jakubas. 1938. gada 14. augustā notikusi kapličas iesvētīšana. Otrā pasaules kara laikā sagrauts zvanu tornis, kurš atjaunots 1998. gadā. Pa labi no kapličas, kapsētas ziemeļu pusē, atrodas ir 1941. gada vasarā veikts apbedījums, kur apglabāti vairāki Latvijas armijas 24. teritoriālā korpusa virsnieki.

Piemīņas vieta „Sāpju siena” atklāta 2001. gada jūnijā. To veidojis tēlnieks O. Feldbergs pēc arhitekta D. Bērziņa projekta, arhitekta D. Grūbes meta. Piemīņas vieta ierīkota pie kapavietas, kur 1989. gada decembrī tika pārāpbedītas vienpadsmit 1941. gadā nogalināto Latvijas armijas karavīru mirstīgās atliekas, kuras atrastas Latvijas armijas nometnes vietā Kordonā.

Litenes muižu dibinājis pirmais Alūksnes stārasts Penkoslavskis, kas poļu laikos Litenē cēlis labības noliktavas, lai labību tālāk pa tuvāko ūdensceļu nogādātu Rīgā. 1763. gadā ķeizariene Katrīna II Liteni kopā ar Vecgulbeni uzdāvina grāfam Miniham, bet tā dēļ jau 1789. gadā abus zemes gabalus pārdod Fītinghofam. 1820. gadā par Litenes muižas īpašnieku kļuva fon Volfu dzimta, kuras saimniekošanas laikā notika galveno muižas ēku celtniecība un parka iekārtošana. Līdz mūsu dienām saglabājusies lielāka daļa apbūves ēku.

19.gs. muižai raksturīgs lokveida parādes pagalmu kungu mājas priekšā. Gar malām izvietotas saimniecības ēkas – stallis un klēts. Kungu māja celta 1818. gadā, Pededzes stāvā krastā

klasicisma stilā ar rizalītu un trīsstūra frontonu centrālajā daļā. Identiska fon Volfu dzimtas mājai Jaunlaicenē. Nodedzināta 1905. gadā, atjaunota un vairākkārt pārbūvēta. Kungu mājā kopš 1925. gada darbojas kā skola, šobrīd tur atrodas Litenes pamatskola.

Litenes muižas kompleksu veido kalpu māja, kas ir gara taisnstūrveida vienstāva koka ēka uz mūra pamatiem ar divslīpju jumtu. Šobrīd tiek izmantota kā skolas internāts. Aptieka, celta no sarkanajiem ķieģeļiem, ir neliela taisnstūrveida plāna ēka ar divslīpju jumtu un izteiksmīgu fasādi. Šķūnis – taisnstūrveida plāna celtnē ar divslīpju jumtu, kura sienas veidotas no laukakmens mūra stabiem ar sarkanā ķieģeļa apdari, kuri aizpildīti ar koka plankām. Klēts ir taisnstūrveida plāna laukakmens mūra (daļēji apmesta) vienstāva ēka. Divslīpju jumts ar nošļautiem galiem. Logu un durvju ailas no apmestiem ķieģeļiem. 1929. gadā ierīkots tautas nams, arī šobrīd te darbojas Litenes pagasta tautas nams. Magazīnas klēts - taisnstūrveida plāna akmens mūra ēka ar arkādi. Divslīpju jumts ar nošļautiem galiem, padomju laikā veikta jumta izbūve. 2006. gadā sākti renovācijas darbi. Stallis ir taisnstūrveida akmens mūra ēka ar arkādi un uzbraucamo ceļu. Divslīpju jumts ar nošļautiem galiem. Vešūzis ir taisnstūrveida divstāvu akmens mūra ēka. Divslīpju jumts ar nošļautiem galiem. 2002. gadā veikti renovācijas darbi. Šobrīd te atrodas sporta zāle.

4. attēls. Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis Litenes muižas kompleksa Stallis.

Litenes muižas parka platība ir 15.36 ha, kur stādītas gan vietējās, gan eksotisku koku un krūmu sugas. Parku šķērso Pededzes upe. Aiz muižas, Pededzes krastā atrodas gara liepu aleja, tālāk pāri upei tilts uz līci, kur atrodas estrāde un sporta laukums. 2007.gadā veikta estrādes rekonstrukcija un apkārtnes labiekārtošana.

Litenes pagastā ir virkne vēstures pieminekļu, kurus pagasts plāno pieteikt valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstam (7.tab.).

7.tab. Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā plānotie iekļaujamie objekti Litenes pagastā.

Nr. p.k.	Pieminekļa veids	Pieminekļa nosaukums	Atrašanās vieta	Datejums
1.	Vēsture	Latvijas armijas vasaras nometnes vieta un mācību ierakumi	Gulbenes raj., Litenes pag., VMF, Sitas iecirknis	1930.- 1940.g.
2.	Vēsture	Latvijas armijas karavīru kaps	Gulbenes raj., Litenes pag., Litenes kapos	1940./194 1.g. (1989.g.)
3.	Vēsture	24.teritoriālā korpusa virsnieku kaps	Gulbenes raj., Litenes pag., Litenes kapos	1941.g.
4.	Vēsture	Ozols, pie kura 19.01.1906. nošauti četri 1905.gada notikumu dalībnieki (Andrejs Pilmanis, Otto Šmukiņš, Otto Zēģele, Augusts Ķauķis)	Gulbenes raj., Litenes pag., pie Ozolciema mājām	1905.
5.	Vēsture	Vieta, kur 02.12.1905. notika Sitas kauja – revolucionāru sadursme ar kazakiem	Gulbenes raj., Litenes pag., Sitas upes labajā krastā pie Gulbenes- Balvu ceļa	1905.
6.	Vēsture	Fašisma terora upuru kapi	Gulbenes raj., Litenes pag., VMF, Sitas iecirknis	

Kā nozīmīgākais plānotais kultūras pieminekļu objekts jāmin Latvijas armijas vasaras nometnes vieta. Tieši no šejienes daudziem latviešu virsniekiem un karavīriem sākās pazemojumu un moku pilnais ceļš uz Sibīriju 1941. gadā. Daudzi palika tepat – nošauti un slepus aprakti mežā. Kā liecība tā laika asiņainajiem notikumiem Litenes apkārtnes mežos saglabājušies mācību ierakumi un nodedzinātās nometnes pamati, apdegušas trauku un pudeļu lauskas un citi priekšmeti. Par tradīciju kļuvis ik gadus 14.jūnijā pulcēties Litenes nometnes vietā Sitas silā un Litenes kapos, lai pieminētu bojā gājušos staļinisma upurus.

Litenes pagasta teritorijas plānojumā (2008. – 2020.) tiek apskatīti un risināti jautājumi saistīti ar kultūras pieminekļu aizsardzību un apsaimniekošanu.

6.8. Potenciālie riska objekti un teritorijas un to izvietojums

Litenes pagasta riska teritorijas:

- Saskaņā ar Gulbenes rajona teritorijas plānojumu bīstamo kravu transportēšanas maršrutos Litenes pagasta plānojums iekļauj valsts 1. šķiras autoceļu P35 „Gulbene – Balvi - Viļaka – Krievijas robeža” un P 43 „Litene- Alūksne”. Degvielas piegādei drīkst izmantot arī valsts 2. šķiras ceļus.
- Pavasara palu laikā ūdens līmeņa paaugstināšanās ir vērojama Pededzei un pavasaros applūst atsevišķas upes palienes teritorijas, taču būtiskus apgrūtinājumus nekustamo īpašumu izmantošanai un saimnieciskai darbībai Pededzes apkārtnē tas nerada.
- Saistībā ar masu pulcēšanās vietām, riska objektu skaitā pagastā ir atzīmējami divi objekti: Litenes pamatskola un Litenes kultūras nams un estrāde.
- Pagasta meži un purvi, it īpaši priežu meži, ir ugunsbīstami.

Litenes pagasta teritorijas plānojumā (2008. – 2020.) ir iestrādātas ugunsdrošības prasības apbūves un infrastruktūras objektiem.

6.9. Derīgie izrakteņi

Litenes pagasta teritorijā nav sastopamas rūpnieciskas nozīmes kaļakmeņa, dolomīta un ģipšakmeņa atradnes. Kaļakmeņa un dolomīta iegulas atrodas lielā dziļumā un to ieguve nav ekonomiski izdevīga. Par rūpnieciskas nozīmes derīgajiem izrakteņiem pagastā var uzskatīt smilts un grants maisījuma atradni, vairākas kūdras iegulas, kā arī sapropeļa krājumus ezeros.

Litenes pagasta teritorijā derīgo izrakteņu meklēšanas un izpētes darbu laikā apzinātas un izpētīti krājumi divās smilts atradnēs - *Ramuksti* un *Upeslīči*, kurās krājumu kopējais apjoms pagasta teritorijā pašreiz noteikts: izpētīto (A kateg.) – 1,61 milj.m³, novērtēto (N kateg.) – 172,9 tūkst.m³.

Sakarā ar ierobežotiem smilts un grants krājumiem pagasta teritorijā, nepieciešanos smilts – grants daudzumus ceļu būvēm un citām saimnieciskajām vajadzībām Litenes pagasta organizācijas varētu iegādāties karjeros tuvākajos kaimiņu pagastos (kā Balvu, tā arī Gulbenes un Alūksnes rajonā), kur vairākās izpētītajās atradnēs ir pietiekoši lieli smilts un grants krājumi.

Litenes pagasta teritorijā, kūdras iegulu pētījumi lielākoties izpildīti pagājušā gadsimta piecdesmitajos gados, sagatavojot 1962. gada Kūdras fondu. 1970-tajos gados tika veikta fondā iekļauto atradņu inventarizācija, kuras rezultātā tika sastādīts jauns Kūdras fonds uz 1980.gada 1.janvāri. Saskaņā ar šī Kūdras fonda datiem, pagasta teritorijā atrodas 16 kūdras atradnes, no tām 4 pagastā izvietotas tikai daļēji.

Saskaņā ar esošiem izpētes datiem, kūdras iegulu platība to “0” robežās pagastā mainās no 4 līdz 463 ha, savukārt kopējā atradņu platība šajās robežās pārsniedz 1500 ha. Kūdras slāņa maksimālie dziļumi iegulās lielākoties mainās no 0,5 līdz 5,2 m, vidējais – 0,3 – 2,5 m. Kopējie pagasta kūdras resursi aplēsti apmēram 6.3 milj. m³ apjomā. Lielākā pagasta teritorijā apzinātā kūdras atradne ir *Kalna-Sila II*. Tās platība “nulles” robežās, saskaņā ar 1980.gada Kūdras fonda datiem, ir 250 ha. Kūdras slāņa biezums ir 2,5 m. Atradnē kopumā aplēsti 2250 tūkst.m³ P kategorijas kūdras resursu. Iegulu veido pārejas tipa kūdra.

Gulbenes rajonā (arī Litenes pagasta teritorijā) sapropeļa meklēšanas darbi veikti 1999.gadā (SIA “Geo Konsultants”). Pagastā apzinātas divas rūpnieciskas nozīmes sapropeļa iegulas *Kauguru* (Kušalas, Kūšolu) un *Kalnis* (Kalna, Kaļņa). Pie tam pēdējā tikai daļēji izvietota Litenes pagastā.

Kauguru sapropēja iegulas platība ir 21.5 ha, tā slāņa maksimālais biezums pārsniedz 6.3 metrus, P kategorijas resursu apjoms (pie 60 % mitruma) pārsniedz 222,5 tūkst. tonnu. Iegulu veido organogēns – silikātu (organogēni – mālaini) sapropelis, kas izmantojams kā mēslojums. *Kalnīs* sapropēja iegulu veido organogēns (zoogēns-aļģu) sapropelis, kura izmantošanas spektrs ir visai plašs. Tas izmantojams barības piedevām, ķīmiskajai pārstrādei, dziedniecības un būvmateriālu ražošanas vajadzībām, arī kā mēslojums.

6.10. Lauksaimniecības teritorijas

Lauksaimnieciskā zeme ir viena no lielākajām pagasta dabas bagātībām. Pēc Valsts zemes dienesta datiem lauksaimniecībā izmantojamās zemes (LIZ) īpatsvaram kopējā zemes lietošanas struktūrā pēdējos 6 gados ir tendence palielināties, pārsvarā palielinājusies aramzemes un ganību platība. Salīdzinot ar 2002. gadu, 2008. gada sākumā LIZ platība palielinājusies par 206.3 ha un aizņem 4303.4 ha jeb 33.9 % no teritorijas kopplatības, rajonā vidēji ir 35.7 %. Aramzeme aizņem 2508.9 ha jeb 58.3 %, augļu dārzi 26.7 ha jeb 0.6 %, pļavas 911.6 ha jeb 21.2 % un ganības 856.2 ha, jeb 19.9 % no lauksaimniecībā izmantojamās zemes, t.sk. 325.79 hektāriem zemes vērtība pārsniedz 50 balles, tai skaitā 168.21 ha, kur tīrumu platība, neņemot vērā īpašumu robežas, lielāka par 50 hektāriem. Šīs zemes iekļautas nacionālajā plānojumā kā īpaši vērtīgās lauksaimnieciskās zemes. Citi kritēriji nacionālās nozīmes lauksaimniecisko zemju noteikšanai Litenes pagastā nav pielietoti. Pārējās lauksaimnieciskās zemes, kuru vērtība ir 50 un vairāk balles, iekļautas rajona nozīmes īpaši vērtīgo lauksaimniecisko zemju kategorijā. Šo zemju platības pagastā aizņem 157.58 ha

Sakarā ar to, ka 2006. gada 23. februārī stājās spēkā LR MK noteikumi Nr. 142 "Noteikumi par nacionālās nozīmes lauksaimniecības teritorijām", kuru 3.punkts nosaka, ka I un II šķiras valsts ceļu un dzelzceļu aizsargjoslās nacionālās nozīmes lauksaimniecībā izmantojamās zemes nogabalus nenosaka, ir samazinājusies šo zemju platība, salīdzinot ar Gulbenes rajona teritorijas plānojumā minētajiem datiem.

No visām pagasta lauksaimnieciskajām zemēm meliorēti ir 2147.6 ha jeb 49.9 %, kas ir ievērojami mazāk nekā rajonā vidēji (61.3 %).

No 1993. gada jaunu meliorācijas sistēmu būvniecība pagastā vairs nenotiek. Daļā meliorēto lauku meliorācijas sistēmas nepietiekošas apkopšanas dēļ darbojas neapmierinoši. Zemju īpašniekiem nepietiek līdzekļu meliorācijas sistēmu uzturēšanai labā tehniskā stāvoklī: netiek savlaicīgi tīrīti novadgrāvji, kontrolakas, novākts liekais apaugums. Rezultātā daļa meliorēto lauku degradējas un neatbilst meliorēta lauka statusam. Tāpēc meliorēto zemju platībām ir tendence samazināties. No meliorētajām platībām meliorācijas sistēmas nedarbojas 241.7 ha platībā, tām nepieciešami remontdarbi.

Pagastā pēc lauksaimniecības zemju pārraudzības rezultātu datiem 2001.gadā bija lielas neizmanto zemju platības- 1284.4 ha jeb 31.2 % no apsekotajiem 4073.1 ha, t.sk. pārmitras 318 ha. 2007.gadā neizmanto zemju platības ir ievērojami samazinājušās.

Sakarā ar lopu skaita samazināšanos augsnēm netiek nodrošināts nepieciešamais organiskā mēslojuma daudzums, augsnē samazinās augu barības vielu saturs.

Litenes pagastā vidējais lauksaimnieciskās zemes kvalitātes vērtējums ballēs ir 32 balles, rajonā vidēji - 35 balles. Zemes vidējā kadastrālā vērtība ir 162 Ls, rajonā vidēji lauku teritorijā ir 210 Ls (pēc VZD datiem 2008.gada 2.jūnijā).

Litenes pagasta teritorijas plānojumā (2008. – 2020.) ir iestrādātas prasības lauksaimniecības teritoriju izmantošanai un meliorācijas sistēmu remontam 242 ha platībā.

7. Vides stāvokļa vērtējums teritorijās, ko plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt

7.1. notekūdeņu attīrīšanas iekārtu stāvoklis Litenes ciemā

Litenes pagasta teritorijā pie Litenes ciema darbojas divas centralizēti savākto notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Sociālās aprūpes centra „Litene” notekūdeņu attīrīšanas iekārtas pieder pie lielākajām notekūdeņu izplūdes vietām rajonā. Notekūdeņi no attīrīšanas iekārtām pa meliorācijas grāvjiem tiek novadīti Pededzes upē.

Visas individuālās dzīvojamās mājas nav pieslēgtas notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, kas varētu pasliktināt vides kvalitāti ar neattīrītu notekūdeņu novadīšanu vidē. Iespējamais risinājums būtu bioloģisko attīrīšanas iekārtu vai nosēdaku izbūve pie atsevišķām privātmājām, kas nodrošinātu pietiekami attīrītu notekūdeņu novadīšanu vidē.

Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) esošās situācijas analīzē konstatēta ūdensapgādes infrastruktūras novecošanās. Kanalizācijas tīkliem pieslēgti 30 objekti. Litenes pagasta pārziņā esošās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas uzbūvētas 1987. gadā un to nolietojums ir aptuveni 80%. Ņemot vērā, ka iedzīvotāju skaits Litenes pagastā turpina samazināties, notekūdeņu daudzums pēdējos gados ir samazinājies un nepārsniedz desmit tūkstoši kubikmetrus gadā. Tātad varētu prognozēt, ka sadzīves notekūdeņu apjoms būtiski nepieaugs. Līdz ar to svarīgākais uzdevums, kuru nepieciešams realizēt teritorijas plānojuma gaitā, ir minimizēt esošo neattīrītu vai daļēji attīrītu sadzīves notekūdeņu novadīšanu ūdenstecēs vai ūdenstilpēs. Nodrošināt kvalitatīvu esošā notekūdeņu apjoma attīrīšanu var veikt, paredzot esošo inženiertehniskās infrastruktūras sakārtošanu un rekonstrukciju, kā arī jaunu ūdensvada un kanalizācijas tīklu izbūvi.

Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) perspektīvā ir paredzēts realizēt ūdensapgādes un kanalizācijas objektu rekonstrukcijas projektu, veikt kanalizācijas tīklu inventarizāciju un tehnisko pasu izstrādāšanu, kā arī nākotnē plānot ūdensvada un kanalizācijas tīkla paplašināšanu.

7.2. degradētās teritorijas Litenes pagastā

Degradēta teritorija ir vieta (zeme, būves, nekustamais īpašums), kas iepriekš ticis izmantots vai apbūvēts, bet pašlaik ir pamests vai tiek nepilnīgi izmantots. Tā var būt pamesta, nolaista vai piesārņota vieta. Šī vieta var būt arī daļēji apdzīvota vai citādi izmantota. Potenciāli piesārņotās vietas uzskatāmas par degradētām teritorijām Litenes pagastā.

Bijusī minerālmēslu noliktava „Zāģernieki” atrodas viensētas teritorijā un nedarbojas kopš 1995. gada. Lielākā daļa minerālmēslu ir izvākti, teritorija apaug ar zāli. Ķīmikāliju noliktavā „Birzmaļi” no 1970 līdz 1993. gadam tika uzglabātas ķīmikālijas kopsaimniecības „Litene” vajadzībām. Šobrīd noliktavas teritorija ir apaugusi ar kokiem. Minerālmēslu glabātuvē „Lešķi”, „Austriņi” no 1960. gada līdz 1992. gadam uzglabāti minerālmēsli. Patreiz noliktava „Lešķi” ir nojaukta un teritorija sakopta. Atkritumu izgāztuvē „Lapsiņas” kopš 1970. gada tika deponēti

sadzīves atkritumi. 2008. gadā veikta teritorijas rekultivācija. Kopsaimniecības DUS un padomju armijas naftas bāzē no 1965. līdz 1995. gadam uzglabāta lidmašīnu degviela. Degvielas tvertnes ir izvāktas un teritorija sāk apaugt ar kokiem.

Pamestu ražošanas objektu, nepabeigtu dzīvojamo māju teritorija estētiski degradē pagasta ainavu. Apbūves noteikumi nosaka, ka īpašniekiem ir pienākums sakopt īpašuma teritoriju, tomēr šeit nepieciešama arī pašvaldību iniciatīva. Litenes pagasta teritorijas plānojums (2008. – 2020.) paredz veikt potenciāli piesārņoto teritoriju rekultivāciju.

7.3. NATURA 2000 teritorijas „Sitas un Pededzes paliene” un „Mugurves pļavas”

Dabas liegumiem „Mugurves pļavas” un „Sitas un Pededzes paliene” ir izstrādāti dabas aizsardzības plāni 2005. - 2015. gadam, kas nosaka teritorijas zonējumu un apsaimniekošanas pasākumus.

Dabas liegumā „Sitas un Pededzes paliene”, Sitas un Pededzes satekas rajonā, 2003. gadā izveidots briežu dārzs – iežogotas vienlaidus paliņu pļavas, meža fragmenti un krūmāji (40 ha), kur ganās 20 staltbrieži. Dzīvnieki ziemā tiek piebaroti, bet barošanas vietas atrodas krūmājos vai mežā, lai saglabātu cik vien iespējams dabiskus apstākļus. Staltbrieži nav pieradināti, tie ir atvesti no Līgatnes un pārstāv Latvijas staltbriežu populāciju. Nākotnē plānotas medības uz staltbriežiem un dzīvnieku novērošana no skatu torņa. Īpašnieks vēlas briežu dārzu paplašināt līdz 120 ha, palielināt staltbriežu skaitu, saglabājot blīvumu 1 dzīvnieks/2 ha (0,5 dzīvn./1 ha), kas ir nedaudz mazāks blīvums nekā maksimāli pieļaujama blīvums, ko nosaka Lauku atbalsta dienests (0,65 – 0,74 dzīvnieku vienības uz 1 ha; 1 briedis = 1 dzīvnieku vienība uz dzīvnieku) par ekstensīvu ganīšanu bioloģiski vērtīgajos zālajos.

Dabas lieguma pļavas ir ekonomiski nozīmīgas gan bioloģiski vērtīgo pļavu īpašniekiem, gan briežu dārza īpašniekam, īpaši, ja tiek apsaimniekotas lielas platības, jo ir iespējas saņemt atbalsta maksājumu par bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanu saskaņā ar Lauku attīstības plānu. Dabas liegums ir nozīmīga medību vieta – gan uz savvaļas dzīvniekiem, gan nākotnē - uz staltbriežiem briežu dārzā. Lai izvērtētu minēto apsaimniekošanas pasākuma efektivitāti nepieciešams briežu dārza monitorings, kas sekotu līdzī gan pļavu, gan dzīvnieku stāvoklim un izvērtētu noganīšanas intensitāti.

Litenes pagasta teritorijas plānojums (2008. – 2020.) neparedz darbības NATURA 2000 teritorijās vai tiešā to tuvumā, tādējādi var uzskatīt, ka plānojums neietekmēs aizsargājamo dabas teritoriju ekoloģiskās funkcijas.

8. Teritorijas plānojumā paredzēto darbību ietekme uz vidi

8.1. Tiešās un netiešās ietekmes

Analizējot Litenes pagasta teritorijas plānojumu (2008. – 2020.) iespējams izdalīt plānojumā paredzamo pasākumu tiešās un netiešās ietekmes uz vides kvalitāti.

Tiešās ietekmes

Teritorijas zemes lietojuma veidu izmaiņu radītā ietekme. Lauksaimniecība, mežsaimniecība un dabas aizsardzība ir galvenais zemes izmantošanas veids Litenes pagastā. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes (LIZ) īpatsvaram kopējā zemes lietošanas struktūrā pēdējos 6 gados ir tendence palielināties, pārsvarā palielinājusies aramzemes un ganību platība. Salīdzinot ar 2002. gadu, 2008. gada sākumā LIZ platība palielinājusies par 206.3 ha un aizņem 4303.4 ha jeb 33.9 % no teritorijas kopplatības, rajonā vidēji ir 35.7 %.

Meliorēto zemju platībām ir tendence samazināties, jo meliorācijas sistēmas nepietiekoši apsaimnieko. Zemju īpašniekiem nepietiek līdzekļu meliorācijas sistēmu uzturēšanai labā tehniskā stāvoklī: netiek savlaicīgi tīrīti novadgrāvji, kontrolakas, novākts liekais apaugums. Rezultātā daļa meliorēto lauku degradējas un neatbilst meliorēta lauka statusam. Tāpēc No meliorētajām platībām meliorācijas sistēmas nedarbojas 241.7 ha platībā, tām nepieciešami remontdarbi.

Dzīvojamās apbūves risinājums. Litenes pagasta teritorijas plānojumā apbūve tiek plānota precizētās Litenes ciema robežās, kur ir jau attīstīta infrastruktūra. Plānojums neparedz darbības NATURA 2000 teritorijās vai tiešā to tuvumā, tādējādi uzskatāms, ka tas būtiski neietekmē aizsargājamās dabas teritorijas. Jaunu, atrautu no esošo, blīva rakstura apdzīvoto vietu izveide Litenes pagastā turpmākajos 12 gados netiek plānota.

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana tiek sekmēta īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Nekāda jauna apbūve vai saimnieciskā darbība dabas liegumos netiek paredzēta. Tā kā zeme dabas liegumos galvenokārt pieder a/s „Latvijas valsts meži”, kā arī atrodas meža teritorijās, tad risks, ka var notikt nelikumīga saimnieciskā darbība ir neliels. Jauna apbūve vai saimnieciskā darbība pieļaujama tiktāl, cik tā nav pretrunā ar spēkā esošajiem normatīviem.

Atkritumu apsaimniekošanas risinājums. Litenes pagasta atkritumu apsaimniekošana ir būtiski uzlabojusies pēc reģionālā Malienas sadzīves atkritumu poligona darbības uzsākšanas Litenes pagasta „Kaudzītēs” 2008. gadā. Bīstamie atkritumi tiek uzkrāti tiem speciāli ierīkotās vietās vai konteineros, kurus licencētas firmas nogādā bīstamo atkritumu apglabāšanas poligonos. Litenes pagasta teritorijas plānojuma perspektīvā ir paredzēts izstrādāt sadzīves atkritumu savākšanas un šķirošanas shēmu, ieviest centralizētu sadzīves un bīstamo atkritumu savākšanas sistēmu visā pagasta teritorijā.

Netiešās ietekmes

Uzņēmējdarbības attīstība, ja tā notiek blakus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, var vidi ietekmēt netieša veidā. Tā var kļūt par iemeslu palielinātam notekūdeņu, atkritumvielu vai traucējumu apjomam aizsargājamās dabas teritorijās. Pirms darbības uzsākšanas vēlams konsultēties ar vides speciālistiem, lai minimizētu iespējamo ietekmi.

Tūrisma plūsmas pieauguma ietekme uz vidi izpaužas netiešā veidā traucējot retās un aizsargājamās sugas, īpaši ja tūristi ir ieinteresēti reto sugu dzīvotņu apmeklējumā. Papildus tiek nomīdītas un izbraukātas dabas pamatnes teritorijas, ja pietiekošā daudzumā nav ierīkotas takas, ceļi un brauktuves. Kā arī paplašinoties tūrisma infrastruktūras attīstībai tiek ietekmēta ūdens un atkritumu apsaimniekošana pašvaldībā.

Transporta plūsmas pieaugums. Autoceļu infrastruktūras attīstība var palielināt satiksmes plūsmas intensitāti. Litenes pagasta teritorijas plānojumā ievērojamākā infrastruktūras attīstība ir plānota uz esošajiem pamatiem, kā rezultātā ietekme uz vidi nebūtu būtiska.

8.2. Īslaicīgās un ilglaicīgās ietekmes

Teritorijas plānojumā paredzētās darbības pēc to ietekmes ilguma var iedalīt īslaicīgās un ilglaicīgās (paliekošās) ietekmes darbībās.

Īslaicīgās ietekmes

- Visa veida būvniecība, rekonstrukcija;
- Transporta infrastruktūras paplašināšana;
- Dažāda veida komunikāciju ierīkošana.

Darbības izraisa relatīvi īslaicīgu traucējumu vidē, un pēc to pabeigšanas nerodas nozīmīgi pēcefekti. Galvenās ietekmes ir zemeszemes bojājumi, troksnis, putekļu emisijas, atkritumu koncentrēšanās.

Ilglaicīgās ietekmes

- Zemes transformācija;
- Mežu izciršana;
- Ciematu paplašināšana;
- Viensētu būvniecība

Ilglaicīgās ietekmes darbībām jāpievērš pastiprināta uzmanība, sekojot lai tiktu ievērotas pastāvošās likumdošanas prasības.

8.3. Summārās ietekmes

Par summārajām ietekmēm uz vidi Litenes pagasta teritorijas plānojumā (2008. – 2020.) kontekstā var uzskatīt ietekmju kopumu, kas rodas realizējot teritorijas plānojumā paredzētos pasākumus visā tā darbības laikā.

Tā kā teritorijas plānojuma grozījumu izstrādē, un tajā izvirzītajos nosacījumos ir ievērotas galvenās likumdošanas prasības attiecībā uz vides aizsardzību, var uzskatīt, ka tā summārā ietekme uz vidi būs pozitīva, salīdzinot ar gadījumu, ja teritorijas plānojuma grozījums izstrādāts netiktu:

- teritorijas plānojums ietver institūciju izsniegto nosacījumu ieteikumus;
- nosaka ierobežojumus aizsargājamo teritoriju, dabas pieminekļu, kultūras pieminekļu, kā arī ainaviski vērtīgāko teritoriju izmantošanai;
- nodrošina pārskatāmu informāciju par teritoriju, tās resursiem un izmantošanas iespējām;
- spēkā esošs teritorijas plānojums ir pamats lēmumu pieņemšanai par teritorijas izmantošanu un nodrošina lēmumu pieņemšanas atklātumu, jo plānojums ir publisks dokuments;
- teritorijas plānojums ir pamats investīciju piesaistei, arī rekultivējamo teritoriju un potenciāli piesārņoto vietu sanācijai.

9. Ietekmes uz vidi samazināšana

9.1. Pašvaldības vides politika un vides aizsardzības normatīvi

Pašvaldībā iespējams veikt virkni dabas un vides aizsardzības pasākumu, kuru efektivitāte ir proporcionāla ieguldīto līdzekļu un resursu apjomam. Sabiedrības informēšana, izglītošana, vides aizsardzības kampaņas, investīcijas vides aizsardzībā ir uzskatāmas par vides politikas

realizāciju un ir ārpus teritorijas plānojuma nosacījumiem, taču atstāj vienu no lielākajām ietekmēm uz vides kvalitāti.

Izstrādājot pašvaldības teritorijas plānojumu, galvenie elementi no ietekmes uz vidi samazināšanas viedokļa ir likumdošanā izvirzīto prasību ievērošana. Litenes pagasta teritorijas plānojums (2008. – 2020.) paredz, ka pagasta attīstība tiks veicināta saskaņā ar pagasta potenciālajām iespējām – pieejamajiem resursiem, maksimāli saglabājot dabas un kultūrvēsturisko mantojumu. Papildus, pašvaldības saistošie noteikumi ir mehānisms ar kura palīdzību var regulēt un ierobežot pašvaldības teritorijā veicamās darbības.

Galvenais nosacījums no ietekmes uz vidi samazināšanas viedokļa ir Eiropas Savienības un Latvijas likumdošanā izvirzīto prasību ievērošana.

9.2. Teritorijas plānojumā iestrādātās prasības ietekmes uz vidi minimizēšanai

Nozīmīgākie vides un dabas aizsardzības normatīvi izstrādātajā Litenes pagasta teritorijas plānojumā ir ievēroti. Viens no instrumentiem ietekmes uz vidi un potenciālā riska minimizēšanai ir Latvijas tiesību aktos noteikto aizsargjoslu prasību ievērošana.

Aizsargjoslu uzdevums ir aizsargāt dažāda veida objektus no nevēlamas ārējas iedarbības, nodrošinot ekspluatāciju un drošību, vai pasargāt vidi un cilvēkus no kāda objekta kaitīgas ietekmes.

LR Aizsargjoslu likumā ir noteikti 5 aizsargjoslu veidi, no kuriem Litenes teritorijas plānojums realizē sekojošus:

1. Vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas;
2. Ekspluatācijas aizsargjoslas;
3. Sanitārās aizsargjoslas.

Teritorijas plānojumā sadaļā par aizsargjoslām, LR Aizsargjoslu likuma prasības tiek ievērotas. Aizsargjoslas sadalītas pa to veidiem un pie katra aizsargjoslu veida tiek atspoguļots, kur un kādas aizsargjoslas sastopamas pagasta teritorijā.

Vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas tiek noteiktas ap objektiem un teritorijām, kas ir nozīmīgas no vides un dabas resursu aizsardzības un racionālas izmantošanas viedokļa. To galvenais uzdevums ir samazināt vai novērst antropogēnās negatīvās iedarbības ietekmi uz objektiem, kuriem noteiktas aizsargjoslas.

Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas nosaka ūdenstilpēm, ūdenstecēm un mākslīgiem ūdensobjektiem, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, ierobežotu saimniecisko darbību applūdināmajās zonās, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu.

Litenes pagasta teritorijas plānojumā tiek noteiktas sekojošas virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas (ņemot vērā arī applūstošās teritorijas):

- Pededze – ne mazāk kā 300 metrus plata josla katrā krastā;
- Kaugurupīte – ne mazāk kā 50 metrus plata josla katrā krastā;
- Sita – ne mazāk kā 100 metrus plata josla katrā krastā;

- Apkārtope – ne mazāk kā 50 metrus plata josla katrā krastā;
- Mugurupe – ne mazāk kā 50 metrus plata josla katrā krastā;
- Dzirla – ne mazāk kā 10 metrus plata josla katrā krastā;
- Guldupe – ne mazāk kā 10 metrus plata josla katrā krastā;
- Lekšupe – ne mazāk kā 10 metrus plata josla katrā krastā;
- Makstiņupe – ne mazāk kā 10 metrus plata josla katrā krastā;
- Kazupe – ne mazāk kā 10 metrus plata josla katrā krastā;
- Stacijas ūdenskrātuve – ne mazāk kā 10 metrus plata josla katrā krastā;
- Pansionāta ūdenskrātuve – ne mazāk kā 10 metrus plata josla;
- Kauguru ezers – ne mazāk kā 50 metrus plata josla;
- Kaļņa ezers – ne mazāk kā 300 metrus plata josla.

Aizsargjoslas ap purviem tiek noteiktas, lai saglabātu bioloģisko daudzveidību un stabilizētu mitruma režīmu meža un purvu saskares (pārejas) zonā. Litenes pagasta teritorijas plānojumā tiek noteiktas sekojošas aizsargjoslas:

- Salenieku purvam – 20 m plata aizsargjosla

Aizsargjoslas ap kultūras pieminekļiem tiek noteiktas, lai nodrošinātu kultūras pieminekļu aizsardzību un saglabāšanu, kā arī samazinātu dažāda veida negatīvu ietekmi uz nekustamiem kultūras pieminekļiem. Litenes pagasta teritorijas plānojumā noteiktas 500 m aizsargjoslas ap valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļiem.

Aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām. Litenes pagasta teritorijas plānojumā noteiktas stingrā režīmā 10 m platas aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām.

Ekspluatācijas aizsargjoslas tiek noteiktas gar transporta, telekomunikāciju un citu komunikāciju līnijām, kā arī ap objektiem, kas nodrošina dažādu valsts dienestu darbību. Ekspluatācijas aizsargjoslu galvenais uzdevums ir nodrošināt minēto komunikāciju un objektu efektīvu un drošu ekspluatāciju un attīstības iespējas.

Litenes pagasta teritorijas plānojumā (2008. – 2020.) ir noteiktas šādas ekspluatācijas aizsargjoslas:

Aizsargjoslas gar autoceļiem un dzelzceļiem:

- Gulbene – Balvi – Viļaka – Krievijas rob. autoceļam 60 m aizsargjosla uz katru pusi no ceļa ass;
- Rēzekne – Gulbene autoceļam 30 m aizsargjosla uz katru pusi no ceļa ass;
- Gulbene – Jaungulbene autoceļam 30 m aizsargjosla uz katru pusi no ceļa ass;
- Stāmeriena – Pļavnieki autoceļam 30 m aizsargjosla uz katru pusi no ceļa ass;
- Slēgtajai dzelzceļa līnijai Gulbene – Vecumi 100 m aizsargjosla no malējās sliedes katrā pusē;

Aizsargjoslas gar telekomunikācijas līnijām. Aizsargjoslu platums gar pazemes kabeļu vai gaisvada telekomunikāciju mijām ir 2,5 m attālumā no pazemes kabeļu līnijas vai gaisvada līnijas ass. Tā kā Litenes pagastā nav veikta sakaru līniju precīza uzmērīšana, sakaru līnijas un aizsargjoslas ap sakaru līnijām ir precizējamas.

Aizsargjoslas gar elektriskajiem tīkliem. Litenes pagasta teritorijas plānojumā ir parādītas 0.4 kV, 20 kV un 110 kV elektropārvaldes līnijas ar šādu aizsargjoslu platumu ārpus apdzīvotām vietām:

- 4 kV gaisvadu elektropārvaldes līnijai – 6.5 metri;

- 20 kV elektropārvaldes līnijai – 6.5 metri;
- 110 kV elektropārvaldes līnijai – 20 metri.

Noteiktais aizsargjoslu platums apdzīvotās vietās ir šāds:

- 4 kV kabeļi – 2.5 metri;
- 4 kV gaisvadu elektropārvaldes līnijai – 2.5 metri;
- 20 kV elektropārvaldes līnijai – 2.5 metri.

Aizsargjoslas gar ūdensvadu un kanalizācijas tīkliem. Aizsargjoslu platums gar ūdensvadu un kanalizācijas tīkliem tiek noteikts 5 metru platumā katrā pusē no cauruļvada malas, gar pašteses kanalizācijas vadiem – 3 metri katrā pusē no cauruļvada malas.

Sanitārās aizsargjoslas.

Aizsargjoslas ap kapsētām. Litenes pagasta teritorijas plānojumā noteikta 300 m aizsargjosla ap pagastā esošo kapsētu „Totņkalniņš”.

Aizsargjoslas ap ūdens attīrīšanas iekārtām. Litenes pagasta teritorijas plānojumā noteikta 200 m plata aizsargjosla ap bioloģiskajām attīrīšanas iekārtām.

10. Kompensēšanas pasākumi

Litenes pagasta teritorijas plānojums neparedz darbības, kuru rezultātā tiktu tiešā veidā negatīvi ietekmētas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Teritorijas plānojums ir izstrādāts, balstoties uz prasībām, ko izvirza normatīvie akti un vides aizsardzības valsts institūcijas. Līdz ar to dabai nodarīto kaitējumu kompensēšanas pasākumi teritorijas plānojumā nav paredzēti.

Privātās vai juridiskās personas atbildību par dabai vai dabas objektiem nodarīto kaitējumu reglamentē Latvijas Republikā pastāvošā likumdošana. Likumi, kas aizsargā apkārtējo vidi ir likumi par „Par vides aizsardzību” un „Par īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām” un tiem pakārtotie noteikumi.

Par piesārņojošo vielu maksimāli pieļaujamās izplūdes (novadīšanas) normatīvu pārsniegšanu un par piesārņojošo vielu izplūdi (novadīšanu) avārijas gadījumos fiziskās un juridiskās personas izdara maksājumus pēc paaugstinātām likmēm.

11. Pārrobežu ietekme

Litenes pagasts atrodas Gulbenes rajona ziemeļaustrumu daļā. Pagasts robežojas ar Gulbenes rajona Stāmerienas pagastu ziemeļrietumu, Stražu pagastu rietumu un dienvidu daļā, Alūksnes rajona Jaunannas pagastu ziemeļos, Balvu rajona Kubulu un Rugāju pagastiem austrumos un dienvidaustrumos. Pagasta teritorija neskar nevienu no Latvijas Republikas ārējām robežām vai Rīgas jūras līci. Tā teritorijā nav izvietotas ražotnes, kas varētu būt nozīmīga apjoma piesārņojošo vielu, radiācijas vai bīstamo atkritumu avots. Litenes pagasta teritorijas plānojumā, kā arī Gulbenes rajonā, šādu objektu būvniecība nav paredzēta. Līdz ar to uzskatāms, ka Litenes pagasta teritorijas plānojumam un saimnieciskajai darbībai pagastā nav nozīmīgas pārrobežu ietekmes.

12. Plānošanas dokumentā piedāvāto rīcību un iespējamo zemes izmantošanas alternatīvu pamatojums

Teritorijas plānotā un atļautā izmantošana pamatota teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā. Izanalizējot Litenes pagasta teritorijas esošo izmantošanu un salīdzinot to ar plānoto teritorijas izmantošanu, tiek piedāvāts alternatīvais variants – „nulles” variants t.i. – izstrādātais teritorijas plānojums netiek realizēts.

Kopumā izstrādātais Litenes pagasta teritorijas plānojums nosaka racionālas un teritoriju izmantošanai drošas izmantošanas priekšnoteikumus un esošo dabas resursu saglabāšanu. „Nulles” varianta realizēšanas gadījumā netiktu veidoti priekšnoteikumi dabas aizsardzības pasākumu realizēšanai. Šajā gadījumā attīstības procesi Litenes pagastā var ieviest nepārdomātus risinājumus, haotisku attīstību, vides problēmu saasināšanos. Netiktu sasniegti mērķi, kas tika izvirzīti, izstrādājot Litenes pagasta teritorijas plānojumu.

Nemot vērā pašreizējos ekonomiskos attīstības rādītājus un iedzīvotāju skaita dinamiku domājams, ka tuvākajos gados pagastā nav paredzama ļoti intensīva apbūves vai saimnieciskās darbības attīstība. Pie tam var prognozēt, ka neliela apjoma uzņēmumi vai ražotnes, ja tādas attīstīsies, veidosies galvenokārt esošo ciemu robežās, izmantojot jau esošo infrastruktūru. Nav paredzams, ka perspektīvā paredzamā būvniecība varētu radīt draudus dzīvās dabas daudzveidībai un aizsargājamām dabas teritorijām.

13. Priekšlikumi teritorijas plānojuma īstenošanas monitoringam

Teritorijas plānojuma īstenošanas monitoringa nepieciešamību nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr. 157 „Kārtībā, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Monitoringu veic ar nolūku konstatēt teritorijas plānojuma īstenošanas tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi un lai noteiktu plānojuma grozījumu izstrādāšanas nepieciešamību. Monitoringu veic izmantojot valsts statistikas datu bāzes, salīdzinot vēsturiskos un aktuālos datus par pārskata teritoriju, kā arī aizsargājamo teritoriju monitoringa datus, ja tādi pieejami.

Litenes pagasta teritorijā nav izvietota neviena valsts vides monitoringa posteņa. Tuvākie monitoringa posteņi ir Gulbenes rajona Valsts monitoringa pamattīkla posteņu –“Velēna” un “Virāne” pazemes ūdeņu līmeņa un ūdens paraugu ievākšanas stacijas, kur monitoringu veic Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra un kuru datus būtu vēlams izmantot arī turpmākajā analīzē. Likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” nosaka, ka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju monitoringu organizē un koordinē Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra. Litenes pagasta aizsargājamajās dabas teritorijās patreiz notiek vairāki zinātniski pētījumi, kuru rezultātus arī būtu vēlams izmantot turpmākajā analīzē, tā piem., LIFE Dabas projekta „Palieņu pļavu atjaunošana Latvijā” ietvaros tiek analizēts kā pļavu atjaunošana un apsaimniekošana ietekmē putnu sugu sastāvu un daudzumu (Sitas un Pededzes paliene, Mugurves pļavas).

Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) īstenošanas monitoringu plānots veikt četrus gadus pēc plānojuma grozījumu izstrādes, tas ir pēc kārtējām pašvaldības vēlēšanām, kā arī pašreizējā plānojuma grozījumu darbības beigu posmā – 2017. gadā. Iegūtā informācija tiks ņemta vērā, izstrādājot teritorijas plānojuma nākamo redakciju, kā arī grozījumus un papildinājumus, ja tādi būs nepieciešami.

14. Kopsavilkums

Vides pārskats sagatavots atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (2004.03.23.). Šie noteikumi nosaka kārtību, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums.

Litenes pagasta teritorijas plānojuma galvenie mērķi ir radīt priekšnoteikumus pagasta ilgtspējīgai un sabalansētai attīstībai nākamo 12 gadu laikā. Ar to saprot optimālus priekšnoteikumus vides aizsardzībai un ekonomisko interešu saskaņošanai. Teritorijas plānojuma galvenie mērķi:

- nodrošināt Litenes pagasta teritorijas racionālu izmantošanu, kas veicinātu līdzsvarotu pagasta ekonomisko attīstību un saglabātu vidi atbilstoši valsts un pašvaldības ilgtermiņa prioritātēm;
- veicināt kvalitatīvas dzīves vides veidošanos Litenes pagasta iedzīvotājiem un sabiedrībai kopumā;
- garantēt zemes īpašnieku un lietotāju tiesības izmantot un attīstīt savu īpašumu vai lietošanā nodoto zemi saskaņā ar teritorijas plānojuma nosacījumiem;
- nodrošināt sabiedrībai iegūt informāciju, izteikt savu viedokli un piedalīties teritoriju plānojuma izstrādāšanas procesā.

Izstrādājot teritorijas plānojumu ņemti vērā nacionālā, plānošanas reģiona un rajona pašvaldības līmeņa plānošanas dokumenti un pamatnostādnes, kā arī vides aizsardzības institūciju viedokļi. Plānojuma izstrādē tika iesaistīti pašvaldības darbinieki, valsts un nevalstiskā sektora pārstāvji un iedzīvotāji.

Litenes pagasta teritorijas plānojumā raksturota rajona teritorijas pašreizējā izmantošana, attīstības priekšlikumi un telpiskās attīstības pamatnostādnes. Litenes pagasta teritorijas plānojums sastāv no sekojošām daļām:

- paskaidrojuma raksts;
- teritorijas plānojums un apbūves noteikumi;
- grafiskā daļa (kartogrāfiskā daļa).

Litenes pagasta teritorijas plānojuma vides aizsardzības mērķis ir risināt Litenes pagastam nozīmīgas vides problēmas ar plānojuma palīdzību, veicināt bioloģisko daudzveidību (dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu labvēlīgu aizsardzības statusu) ņemot vērā ekonomiskās, sociālās, kultūras un reģionālās prasības, kā līdzekli ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai t.i. bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas dabas aizsardzības plānu izstrādē, lauksaimniecības attīstību, ainavu saglabāšanas un kopšanas iespējas.

Litenes pagasta teritorijā ir divas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas NATURA 2000 – Sitas un Pededzes paliene, Mugurves pļavas.

Platības ziņā vislielākā īpaši aizsargājamā dabas teritorija ir dabas liegums „Sitā un Pededzes paliene”. Teritorijā ietilpst Pededzes posms, kā arī Sitas lejteces posms ar tiem pieguļošajām palienu pļavām, vecupju sistēmām, atsevišķām ozolu grupām un neliela ozolu meža. Vismaz 18 dzīvnieku sugas, kas minētas ES Putnu un Biotopu direktīvu pielikumos ir atkarīgas no šīs vietas. Teritorijā sastopamas 3 Pasaulē apdraudētas putnu sugas: jūras ērglis, grieze un ķikuts. Sastopamas vairāk kā 18 dzīvnieku sugas, kas minētas ES Putnu un Biotopu direktīvu pielikumos. Dabas lieguma teritorijā ir saglabājušies tādi Latvijā reti biotopi kā parkveida pļavas un jaukti ozolu, gobu, ošu meži upju krastos, bet lielāko dabas lieguma daļu aizņem Sitas un Pededzes palienu pļavas.

Īpaši aizsargājamās dabas teritorija – dabas liegums „Mugurves pļavas” ir nozīmīga putnu ligzdošanas vieta. Aizsargājamās dabas teritorijas statuss šai teritorijai piešķirts 2004. gadā. Galvenā teritorijas vērtība ir dabiskais un maz pārveidotais Pededzes palienes posms ar regulāri applūstošām pļavām un ozolu parkveida pļavām. Ligzdo grieze, iespējama ķikutu riestu atrašana.

Litenes pagasta teritorijas plānojumā raksturota pagasta teritorijas pašreizējā izmantošana, attīstības priekšlikumi un izvirzīti noteikumi apbūvei un saimnieciskajai darbībai. Tā kā daļu Litenes pagasta aizņem Latvijas un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, tad plānojuma izstrādāšanai bija jāievēro aizsargājamo teritoriju likumdošana. Pastāvošā likumdošana nosaka ierobežotu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izmantošanu, tādējādi plānojumā šīs teritorijas tiek minētas un raksturotas, kā arī attiecīgie likumdošanas normatīvie akti.

Litenes pagasta esošais vides stāvoklis raksturojams kā salīdzinoši labs:

- Litenes pagastā un tā tuvumā nav lielu piesārņojuma avotu, kas būtiski varētu ietekmēt atmosfēras gaisa kvalitāti. Atmosfēras gaisa piesārņojuma līmenis Litenes pagastā atbilst Latvijas reģionālajam fona līmenim;
- pagastā nav nozīmīgi ūdens piesārņojuma avoti līdz ar to virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāte ir laba;
- pagastā nav nesankcionētu atkritumu izgāztuvju. Atkritumi tiek vesti uz sadzīves atkritumu izgāztuvi „Lapsiņas”.

Realizējot teritorijas plānojumā minētos pasākumus attiecībā uz Litenes pagasta attīstību, viennozīmīgi ir skaidrs, ka teritorijas plānojuma īstenošana neatstās nelabvēlīgu ietekmi uz apkārtējo vidi, t.sk. arī uz cilvēkiem un viņu veselību. Teritorijas plānojuma īstenošanas programma paredz uzlabojumus šādās jomās:

- nodrošinājums ar tīru dzeramo ūdeni;
- uzlabojumi ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmās;
- atkritumu apsaimniekošana;
- ceļu infrastruktūras uzlabošana.

Problēmas, kuras neatrisina teritorijas plānojums:

- nav iespējams pilnībā nodrošināt esošo viensētu dzīvojamo un saimniecisko notekūdeņu attīrīšanu;
- nav atrisināta cieto sadzīves atkritumu savākšana no viensētām.

Nākotnē jāpievērš liela uzmanība pieaugošajai tūristu plūsmai īpaši aizsargājamā teritorijā „Sitas un Pededzes paliene” un jāveic pasākumi tūristu plūsmas optimizācijai. Līdz ar tūristu plūsmas pieaugumu, pašvaldības iedzīvotājiem ir iespējas gūt ienākumus no tūrisma attīstības.

Saskaņā ar Litenes pagasta teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu, lai novērstu vai samazinātu tā īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos tiek paredzēti nosacījumi atsevišķu teritoriju izmantošanai – teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi, kā arī izvirzīti nosacījumi īpaši aizsargājamo teritoriju aizsardzībai un apsaimniekošanai.

Ietekmes uz vidi samazināšanai pagasta teritorijas plānojumā tiek noteiktas dažādas aizsargjoslas atbilstoši LR „Aizsargjoslu likumam”. Tās aizsargā dažādus objektus no nevēlamas ārējās iedarbības, kā arī pasargā vidi un cilvēku no kāda objekta kaitīgas ietekmes. Noteiktas virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas, aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām u.c.

Teritorijas plānojuma risinājumiem netiek piedāvāti alternatīvie varianti. Izstrādājot Litenes pagasta teritorijas plānojumu netiek paredzēts, ka īstenojot plānošanas dokumentu – t.i. Litenes pagasta teritorijas plānojumu tiks negatīvi ietekmētas NATURA 2000 teritorijas, un tādēļ arī kompensējošie pasākumi nav nepieciešami.

Saistībā ar plānošanas dokumenta – Litenes pagasta teritorijas plānojuma īstenošanu nav paredzamas pārrobežu ietekmes.

Veicot Litenes pagasta teritorijas plānojuma stratēģisko novērtējumu, tika lietoti pamatprincipi: stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra, t.i. vides pārskats, kā arī stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums tika gatavots paralēli Litenes pagasta teritorijas plānojuma 1. redakcijas izstrādei un metodes: informācijas analīze, diskusijas, objektu apsekošana dabā.

Lai izvērtētu plānošanas dokumentu – t.i. Litenes pagasta teritorijas plānojumu (2008. – 2020.) – tā īstenošanas monitoringu plānots veikt četrus gadus pēc plānojuma grozījumu izstrādes, tas ir pēc kārtējām pašvaldības vēlēšanām, kā arī pašreizējā plānojuma grozījumu darbības beigu posmā – 2017. gadā. Iegūtā informācija tiks ņemta vērā, izstrādājot teritorijas plānojuma nākamo redakciju, kā arī grozījumus un papildinājumus, ja tādi būs nepieciešami.

Kopumā jāsecina, ka Litenes pagasta plānojumā ir ievērota pastāvošā vides likumdošana, un tiek ievēroti noteikumi, kas galvenokārt saistīti ar īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un aizsargjoslām. Galvenie Litenes pagasta teritorijas attīstības uzdevumi ir veicināt ekonomisko attīstību, celt iedzīvotāju labklājības līmeni, uzlabot satiksmes un komunikācijas iespējas, kā arī saglabāt un attīstīt dabas vidi.

15. Sabiedrības līdzdalība un rezultāti

Litenes pagasta teritorijas plānojuma Vides pārskata sabiedriskā apspriešana organizēta vienlaicīgi ar teritorijas plānojuma pirmās redakcijas sabiedrisko apspriešanu laika periodā no 2008. gada 1. novembra līdz 15. decembrim. Sabiedriskās apspriešanas sanāksme organizēta 2008. gada 28. novembrī Litenes pagasta padomē. Litenes pagasta teritorijas plānojuma Vides pārskats atzinumu saņemšanai nosūtīts 4 institūcijām – Dabas aizsardzības pārvaldei, Gulbenes rajona padomei, Madonas reģionālajai vides pārvaldei un Vidzemes plānošanas reģionam.

Paziņojums "Par Litenes pagasta teritorijas plānojuma pirmās redakcijas un tā sastāvā esošā Vides pārskata projekta nodošanu sabiedriskai apspriešanai" ievietots LR Vides ministrijas Vides pārraudzības valsts biroja mājas lapā www.vidm.gov.lv/ivnvb/. Vides pārskata projekts Litenes pagasta teritorijas plānojumam un Litenes pagasta teritorijas plānojums, kas pirmajā redakcijā apstiprināti ar Litenes pagasta padomes 2008. gada 17. oktobra ārkārtas sēdes lēmumu (Protokols Nr. 11, 1.p.) ievietots Gulbenes rajona padomes mājas lapā www.gulbene.lv.

Sabiedriskās apspriešanas laikā no 2008. gada 1. novembra līdz 15. decembrim par Litenes pagasta teritorijas plānojuma Vides pārskata projektu netika saņemts neviens rakstisks priekšlikums no pagasta vai Gulbenes rajona iedzīvotājiem. Netika izmantots arī sludinājumos uzrādītais telefons mutisku priekšlikumu vai iebilžu izteikšanai.

2008. gada 28. novembra sabiedriskās apspriešanas sanāksmē Litenes pagasta padomes ēkā piedalījās pašvaldību darbinieki, valsts institūciju darbinieki, uzņēmēji un citi interesenti. Sabiedriskās apspriešanas sanāksmes laikā par Litenes pagasta teritorijas plānojuma Vides pārskata projektu netika izteikti nekādi priekšlikumi.

Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) Vides pārskata projekts saņēmis atzinumus no 4 institūcijām – Dabas aizsardzības pārvaldes, Gulbenes rajona padomes, Madonas reģionālās vides pārvaldes, un Vidzemes plānošanas reģiona.

Saskaņā ar Dabas aizsardzības pārvaldes vēstuli 24.11.2008. Nr. 3.2/73, Dabas aizsardzības pārvalde konceptuāli atbalsta sagatavoto Litenes pagasta teritorijas plānojuma stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projektu. Litenes pagasta teritorijas plānojuma Vides pārskatā precizēta atzinumā minētā informācija (8. tab.).

Saskaņā ar Madonas reģionālās vides pārvaldes vēstuli 12.12.2008. Nr. 6.5.-27/2466, Madonas reģionālā vides pārvalde ir iepazinusies un izskatījusi Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projektu Litenes pagastam. Vides pārskata projektam ieteiktie labojumi precizēti (8. tab.).

Saskaņā ar Gulbenes rajona padomes vēstuli 15.12.2008. Nr. 2-6/719, Gulbenes rajona padome ir iepazinusies ar Litenes pagasta teritorijas plānojuma Vides pārskata projektu. Vides pārskata projektam ieteiktie redakcionālie labojumi precizēti (8. tab.).

Saskaņā ar Vidzemes plānošanas reģiona vēstuli 15.12.2008. Nr. 1-15.1/548, Vidzemes plānošanas reģions ir iepazinies ar Litenes pagasta teritorijas plānojuma pirmo redakciju un vides pārskatu. Nav konstatētas pretrunas ar spēkā esošo Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojumu un attīstības programmu.

8. tab. Pārskats par sabiedriskās apspriešanas institūciju atzinumu integrēšanu Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) Vides pārskatā.

N.p.k.	Institūciju atzinums	Integrācija Vides pārskatā
1.	Dabas aizsardzības pārvalde	
1.1.	Iesakām precizēt informāciju 7.3 nodaļā „NATURA 2000 teritorijas „Sitas un Pededzes paliene” un „Mugurves pļavas”, aizstājot pirmā teikuma daļu „... ir izstrādāts dabas aizsardzības plāns” ar	Informācija precizēta.

	„... ir izstrādāti dabas aizsardzības plāni”.	
1.2.	Informējam, ka Litenes pagasta teritorijā atrodas 18 mikroliegumi (Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras dati).	Saskaņā ar Ziemeļaustrumu virsmežniecības sniegto informāciju, Litenes pagasta teritorijā atrodas 17 mikroliegumi – 5 aizsargājamo dzīvnieku sugu mikroliegumi, 3 aizsargājamo augu sugu mikroliegumi un 9 meža biotopu mikroliegumi.
2.	Madonas reģionālā vides pārvalde	
2.1.	17. lpp. – minēts, ka katlu mājās kā kurināmais tiek izmantotas akmeņogles. Madonas RVP rīcībā nav šādas informācijas. Kā gaisa piesārņotāji jāmin arī zemnieku saimniecības, kuru darbības rezultātā veidojas smakas.	Informācija precizēta - kā kurināmais tiek izmantota malka. Litenes pagastā nav lielu lopkopības fermu kurām būtu izsniegts C kategorijas piesārņojošas darbības atļaujas, un kuru radītais piesārņojums būtiski ietekmētu gaisa kvalitāti.
2.2.	20. lpp. – Litenes ciemā darbojas 2 notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Attiecībā uz notekūdeņu dūņu apsaimniekošanu paskaidrojuma rakstā minēts, ka tiks risināts jautājums par to izvietojumu atkritumu poligona teritorijā, kas būtu vispieņemamākais un pareizākais risinājums, savukārt vides pārskatā iet runa par notekūdeņu dūņu izvietojumu Gulbenes pilsētas NAI dūņu uzglabāšanas laukumā Stradu pagasta „Margās”.	Vides pārskats labots - Litenes pagasta teritorijā pie Litenes ciema darbojas divas centralizēti savākto notekūdeņu attīrīšanas iekārtas (NAI) – Litenes pagasta padomes NAI un sociālās aprūpes centra „Litene” NAI. Litenes pagasta teritorijas plānojumā (2008. – 2020.) minēts, ka tiks risināts jautājums par dūņu uzglabāšana un pārstrāde Malienas sadzīves atkritumu poligonā, jo veidot dūņu uzglabāšanas laukumus pie pagasta NAI nav plānots.
2.3.	22. lpp. – ar 2008. gadu ar atkritumu savākšanu un apsaimniekošanu saskaņā ar noslēgto līgumu nodarbojas SIA „Alba” nevis pagasta komunālais dienests. Nav minēts par bīstamajiem atkritumiem, kas rodas gan mājāsaimniecības, gan SIA „Dzeduks” darbības rezultātā.	Informācija precizēta un papildināta: Atkritumu sastāvā, tai skaitā arī mājāsaimniecības, dominē sadzīves atkritumi – pārtikas, stikla, papīra un cita veida iepakojamie materiāli. Gulbenes rajona teritorijā nav bīstamo sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona. Bīstamie atkritumi, kas rodas gan mājāsaimniecības, gan SIA „Dzeduks” (automašīnas kapsētas) darbības rezultātā tiek uzkrāti tiem speciāli ierīkotās vietās vai konteineros, kurus licencētas firmas nogādā bīstamo atkritumu apglabāšanas poligonos.
2.4.	33. lpp. – Litenes ciemā darbojas 2 notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Šajā punktā izlasāmā informācija neatbilst nodaļas nosaukumam – „notekūdeņu attīrīšanas iekārtu stāvoklis Litenes ciemā”. Nav informācijas par attīrīšanas iekārtu stāvokli.	Informācija papildināta: Litenes pagasta teritorijā pie Litenes ciema darbojas divas centralizēti savākto notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) esošās situācijas analizē konstatēta ūdensapgādes infrastruktūras novecošanās. Kanalizācijas tīkliem pieslēgti 30 objekti.

		<p>Litenes pagasta pārziņā esošās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas uzbūvētas 1987. gadā un to nolietojums ir aptuveni 80%. Ņemot vērā, ka iedzīvotāju skaits Litenes pagastā turpina samazināties, notekūdeņu daudzums pēdējos gados ir samazinājies un nepārsniedz desmit tūkstoši kubikmetrus gadā. Tātad varētu prognozēt, ka sadzīves notekūdeņu apjoms būtiski nepieaugs. Līdz ar to svarīgākais uzdevums, kuru nepieciešams realizēt teritorijas plānojuma gaitā, ir minimizēt esošo neattīrītu vai daļēji attīrītu sadzīves notekūdeņu novadīšanu ūdenstecēs vai ūdenstilpēs. Nodrošināt kvalitatīvu esošā notekūdeņu apjoma attīrīšanu var veikt, paredzot esošo inženiertehniskās infrastruktūras sakārtošanu un rekonstrukciju, kā arī jaunu ūdensvada un kanalizācijas tīklu izbūvi..</p>
2.5.	<p>33. lpp. – izlasāmā informācija neatbilst nodaļas nosaukumam „degradētās teritorijas Litenes pagastā”. Tekstā ir piesaukti apbūves noteikumi, bet nav nosaukta neviena degradēta vieta</p>	<p>Vides pārskata sadaļa 7.2. „degradētās teritorijas Litenes pagastā” ir papildināta.</p>
2.6.	<p>34. lpp. – no rakstītā izriet, ka pagastā patreiz neeksistē un plānojumā arī nav paredzētas bīstamo atkritumu izgāztuves. Bet nekas šajā rindkopā nav minēts par Malienas reģiona atkritumu apsaimniekošanas plāna galveno objektu – sadzīves atkritumu poligonu „Kaudzītes”.</p>	<p>Sadaļa precizēta un papildināta: Litenes pagasta atkritumu apsaimniekošana ir būtiski uzlabojusies pēc reģionālā Malienas sadzīves atkritumu poligona darbības uzsākšanas Litenes pagasta „Kaudzītēs” 2008. gadā. Bīstamie atkritumi tiek uzkrāti tiem speciāli ierīkotās vietās vai konteineros, kurus licencētas firmas nogādā bīstamo atkritumu apglabāšanas poligonos. Litenes pagasta teritorijas plānojuma perspektīvā ir paredzēts izstrādāt sadzīves atkritumu savākšanas un šķirošanas shēmu, ieviest centralizētu sadzīves un bīstamo atkritumu savākšanas sistēmu visā pagasta teritorijā.</p>
2.7	<p>Kopumā nav nosauktas un analizētas jaunās apbūves teritorijas.</p> <p>Nav analizēti sabiedriskās apspriešanas rezultāti</p>	<p>Litenes pagasta teritorijas plānojumā apbūve tiek plānota precizētās Litenes ciema robežas, kur ir jau attīstīta infrastruktūra. Plānojums neparedz darbības NATURA 2000 teritorijās vai tiešā to tuvumā, tādējādi uzskatāms, ka tas būtiski neietekmē aizsargājamās dabas teritorijas. Jaunu, atrautu no esošo, blīva rakstura apdzīvoto vietu izveide Litenes pagastā turpmākajos 12 gados netiek plānota.</p> <p>Sabiedrības līdzdalība un apspriešana analizēta 15. nodaļā.</p>
3.	Gulbenes rajona padome	

3.1.	Vides pārskatā minētā informācija dažviet nesaskan ar teritorijas plānpjumā minētajiem datiem, piem., pielietotie grafiskās daļas karšu mērogi un artēzisko urbumu skaits pagasta teritorijā.	Veikti redakcionāli labojumi.
------	---	-------------------------------

16. Pārskats par Vides pārraudzības valsts biroja rekomendācijām

Saskaņā ar Vides pārraudzības valsts biroja 2009. gada 26. februāra atzinumu Nr. 5 par Litenes pagasta teritorijas plānojuma 2008. – 2020. gadam Vides pārskatu tiek ņemtas vērā izteiktās rekomendācijas un pārskats papildināts ar sekojošiem labojumiem, kas apkopoti 9. tabulā.

9. tab. Pārskats par Vides pārraudzības valsts biroja atzinumu integrēšanu Litenes pagasta teritorijas plānojuma (2008. – 2020.) Vides pārskatā.

N.p.k.	Vides pārraudzības valsts birojs	Labojumi Vides pārskatā
1.	Vides pārskats jāpapildina ar informāciju par pagastam saistošo Malienes reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu 2008. – 2013. gadam.	Informācija papildināta: Saskaņā ar „Malienes reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu 2008. – 2013. gadam” līdz 2013. gadam sadzīves atkritumu savākšanas sistēmai jāaptver 75% no lauku teritorijas.
2.	Ņemot vērā to, ka Litenes pagasta teritorijas plānojuma ievērojamā dabas lieguma „Sitas un Pededzes paliene” uzrādīti savvaļas dzīvnieku dārzi, turklāt plānošanas dokumentā paredzēta šo dārzu paplašināšana, Vides pārskatā ietvertā informācija jāpapildina ar esošās situācijas novērtējumu minētajā savvaļas dzīvnieku dārzu teritorijā	Litenes pagasta teritorijas plānojuma 2008. – 2020. gadam galīgajā redakcijā atļautā (plānotā) briežu dārza teritorija ir samazināta un saskaņota ar dabas aizsardzības plānu un nav pretrunā ar esošajiem normatīvajiem aktiem.

Izmantotā literatūra

Programmas un stratēģijas

1. Nacionālais vides politikas plāns 2004. – 2008., Rīga, 2003.
2. Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga, 1999.
3. Latvijas ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes, Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 1998.

Konvencijas un tiesību akti

1. Ramsāres konvencija, Ramsāre, 1971.
2. UNESCO konvencija, Parīze, 1972.
3. Bernes konvencija, Berne, 1979.

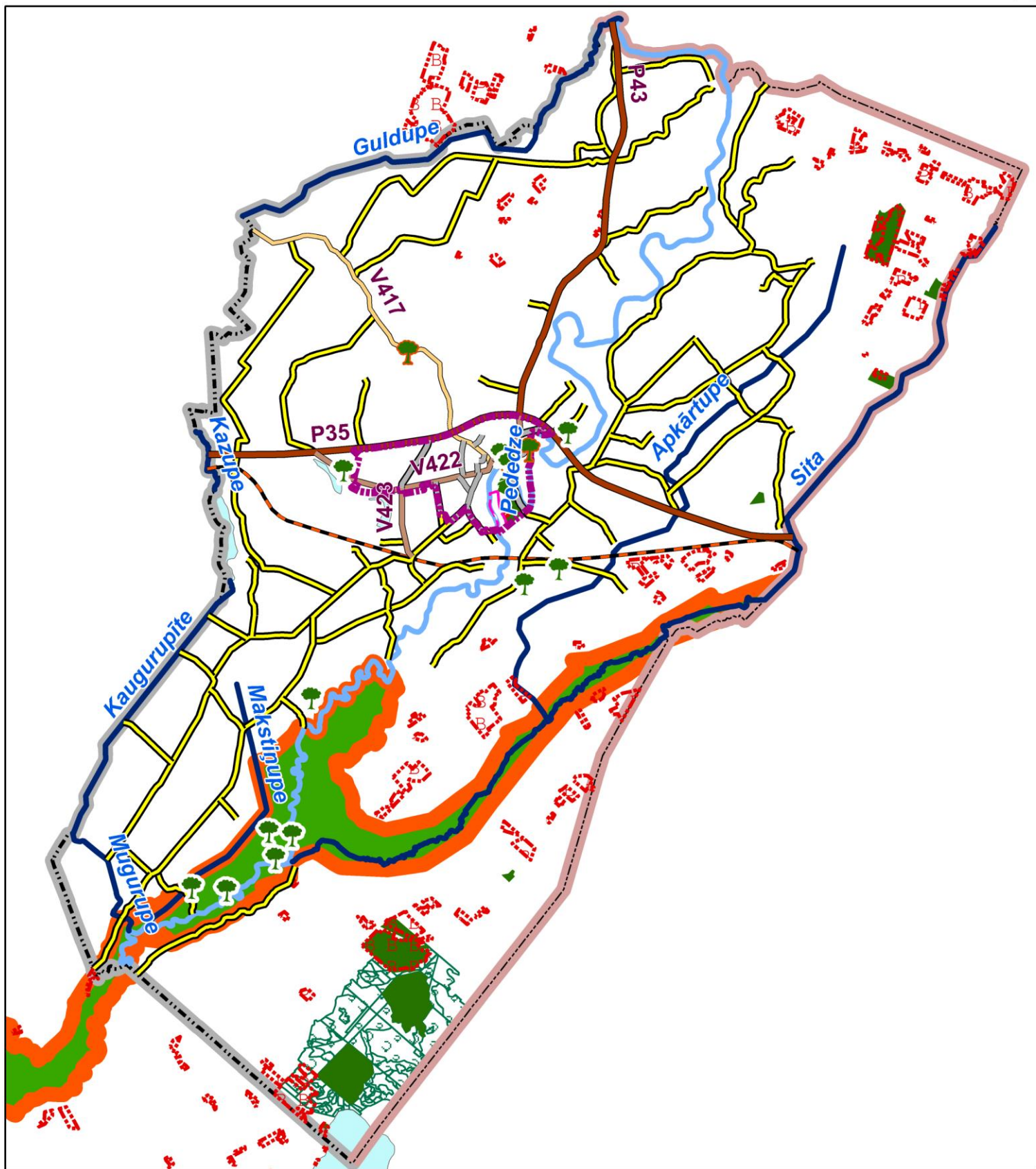
4. Riodežaneiro konvencija, Riodežaneiro, 1992.
5. Bonnas konvencija, Bonna, 1979.
6. Eiropas Padomes Direktīva 1985/337/EEK, Eiropas kopienu padome, 1985.
7. Eiropas Padomes Direktīva 97/11/EEK, Eiropas kopienu padome, 1997.
8. Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEK, Eiropas kopienu padome, 1992.
9. Eiropas Padomes Direktīva 2001/42/EEK, Eiropas kopienu padome, 2001.
10. Likums „Par vides aizsardzību”, 1991.
11. Teritorijas plānošanas likums, 2002.
12. Aizsargjoslu likums, 1997.
13. Sugu un biotopu likums, 2000.
14. Likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, 1998.
15. Likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”, 1993.
16. Likums „Par pašvaldībām”, 1994.
17. MK noteikumi Nr. 87 „Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi”, 2004.
18. MK noteikumi Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”, 2004.
19. MK noteikumi Nr. 415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, 2003.
20. MK noteikumi Nr. 212 „Noteikumi par dabas liegumiem”, 1999. ar grozījumiem 2004.
21. MK noteikumi Nr. 45 „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi”
22. MK noteikumi Nr. 284 „Ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu noteikšanas metodika”, 1998.
23. MK noteikumi Nr. 155 „Noteikumi par ūdens lietošanas atļaujām”, 1997.

Citi materiāli

1. Dabas lieguma „Sitas un Pededzes paliene” dabas aizsardzības plāns, 2005.
2. Gulbenes rajona teritorijas plānojums 2001. – 2013. gads, Gulbene, 2002.
3. Latvijas ezeru sinoptiskais monitorings, Latvijas vides aģentūra, projekta atskaite, Jūrmala, 2002.g.
4. Nikodemus O., Brūmelis G., Tabors G., Lapiņa L., Pope S. Monitoring of air pollution in Latvia between 1990 and 2000 using moss. Journal of Atmospheric Chemistry, 2004.
5. Litenes pagasta teritorijas plānojuma projekts 2008. – 2020. gads, Litene, 2008.
6. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras mājas lapa internetā <http://www.lvgma.gov.lv>
7. Īss pārskats par Litenes pagasta ģeoloģisko uzbūvi, zemes dzīļu resursiem, pazemes ūdeņiem un to izmantošanu. (2008). Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, Rīga, - __ lpp.
8. Valsts akciju sabiedrības “Latvijas valsts ceļi” Gulbenes rajona nodaļas dati.
9. Lauku atbalsta dienesta Ziemeļaustrumu reģionālās lauksaimniecības pārvaldes dati.

PIELIKUMS

Apzīmējumi

Dabas liegumu teritorijas

Mikroliegumu teritorijas

Mikrolieguma buferzona

Mežu biotopu teritorijas

Valsts nozīmes aizsargājami dabas objekti

Vietējās nozīmes aizsargājami dabas objekti

Vietējas nozīmes dabas parks

Upes

Valsts nozīmes ūdens notekas

Valsts 1. šķiras asfaltēts autoceļš

Valsts 2. šķiras asfaltēts autoceļš

Valsts 2. šķiras grants autoceļš

Pašvaldības asfaltēts ceļš

Pašvaldības grants/grunts ceļš

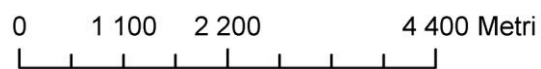
Iela

Pārvadājumiem slēgts dzelzceļš

Gulbenes rajona robeža

Litenes pagasta robeža

Ciema robeža

Mērogs 1:80000